

สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

อารีย์ มัยงษ์พงษ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Situation and Demand Regarding ICT Training of Elderly in Bangkok

Aree Mayoungpong

The Research in Funded by Business Administration Faculty

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Year 2012

ชื่อเรื่อง : สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : อารีย์ มัยงพงษ์

พ.ศ. : 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ซึ่งทำการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ICT และความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่มีสถานภาพแตกต่างกัน เครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 355 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และมีการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วย t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) สำหรับการศึกษาในเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้สัมภาษณ์คือ ผู้ประสานงานชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง (56.3 %) ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ ICT (33.8%) แต่มีความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT (59.4%) เพื่ออ่านข้อมูล/ข่าวสารและติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้สูงอายุมีความต้องการต่อประเด็นเหล่านี้ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับบริการฝึกอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การฝึกอบรมหลักสูตรการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น การสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต สถานที่ฝึกอบรมที่สะดวกในการเดินทาง และวิทยากรผู้สอนที่เข้าใจข้อจำกัดของผู้สูงอายุ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญในด้านสถานที่และเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการในการฝึกอบรม มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมมีความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เคยฝึกอบรมมาก่อน จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้ภาครัฐจัดหาคอมพิวเตอร์สาธารณะไว้บริการให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตฟรี จัดหาคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตในราคาประหยัด และการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดฝึกอบรมด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

Title : Situation and Demand Regarding ICT Training of Elderly in Bangkok

Researcher : Aree Mayoungpong

Year : 2012

Abstract

This study employs a mixed method research, which is a combination of quantitative and qualitative measures, to investigate situation and demand in relation to Information and Communications Technology (ICT) training of the elderly in Bangkok. For quantitative method, questionnaires are used to obtain information from a total of 355 senior citizens. These data are examined and evaluated by way of descriptive statistical analysis involving frequency, percentage, mean and standard deviation, with t-test and a one-way analysis of variance (ANOVA). For qualitative method, in-depth interviews of 10 coordinators of the Association for the Elderly are undertaken, and a focus group of 10 representatives of the Association for the Elderly is employed.

The results show that a majority of the elderly do not have a computer (56.3%) or experience of using ICT (33.8%), but indicate demand for ICT training (59.4%) with regard to reading information and news, and communicating by way of the internet. In detail, there is demand for free training, courses dealing with computer use and the internet as well as searching queries, convenience of travel to training centres, and trainers who understand the capability of the elderly. Comparison by income shows that the elderly whose average monthly income is more than 30,000 bahts pay more attention to training courses and services, travel convenience, and trainers than do those on lower income. Furthermore, the demand for training is higher for the elderly who have ICT experiences than for those with no experience. In conclusion, the findings of this study suggest that policymakers should provide the elderly in Bangkok with public-access computers, free internet connection, availability of reduced-price computers, and financial support for ICT training courses.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนหัวข้อการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2555 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้วิจัยขอพระขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ในการดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร. มนต์ชัย เทียนทอง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความชัดเจนของเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งได้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

และขอขอบพระคุณผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

อารีย์ มัยงพงษ์

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ข)
	กิตติกรรมประกาศ	(ค)
	สารบัญ	(ง)
	สารบัญตาราง	(ฉ)
	บทที่	
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	ขอบเขตการวิจัย	3
	นิยามศัพท์	4
	ประโยชน์ของผลการวิจัย	5
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับ ICT และประโยชน์ของ ICT	6
	1.1 ความหมายของ ICT	6
	1.2 ความหมายของ ICT กับการประยุกต์ในการดำเนินชีวิต	7
	ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับการเข้าถึงการใช้ ICT	8
	2.1 ความหมายของผู้สูงอายุและการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ	8
	2.2 แนวโน้มของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ	9
	2.3 เครื่องอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุในประเทศไทย	11
	2.4 การเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ด้าน ICT ของผู้สูงอายุ	13
	2.5 ความสำคัญและข้อจำกัดของการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ	21
	2.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ	24
	ส่วนที่ 3 แนวคิดการฝึกอบรมและความต้องการการฝึกอบรม	25
	3.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	25
	3.2 การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม	26
	3.3 การฝึกอบรมด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุ	26
	ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	31
วิธีดำเนินการวิจัย	
วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ	31
วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ	34
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	35
การสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ	35
การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ	36
4	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	38
ตอนที่ 2 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	42
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	45
ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ	50
ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	59
5	66
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผล	70
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	78
แบบสอบถาม	79
แบบสัมภาษณ์	85
รายชื่อผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย	88
รายชื่อผู้สูงอายุที่ร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	89
ประวัติผู้วิจัย	91

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
1	การกระจายร้อยละของประชากรสูงอายุตามกลุ่มอายุจากปี พ.ศ.2543–พ.ศ.2573	10
2	จำนวนประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จากปี พ.ศ.2543 - พ.ศ.2573	11
3	จำนวนชมรมผู้สูงอายุแยกตามรายภาค ปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551	12
4	ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่หน่วยงานและชมรมผู้สูงอายุจำเป็นต้องจัดการศึกษาตลอดชีวิต	13
5	ความต้องการวิธีการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิต	14
6	ความต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาที่หน่วยงานและชมรมผู้สูงอายุจัดการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุ	14
7	จำนวนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนสมาชิกตามชมรม	32
8	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	38
9	สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	42
10	วัตถุประสงค์ของการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเรียงลำดับความคิดเห็นของจำนวนผู้ตอบจากมากไปน้อย	43
11	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	44
12	ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ด้านสถานที่และเวลา	45
13	ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ด้านวิทยากรฝึกอบรม	46
14	ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	47
15	ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ด้านการให้บริการ	48
16	ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม	49
17	การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพด้านเพศ	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ	51
19	การเปรียบเทียบความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	52
20	การเปรียบเทียบความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรม ด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่	53
21	การเปรียบเทียบความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่	54
22	การเปรียบเทียบความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่	55
23	การเปรียบเทียบความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรม ด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่	56
24	การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง	57
25	การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของ ผู้สูงอายุที่เคยฝึกอบรมกับผู้ไม่เคยฝึกอบรม	58
26	ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	59

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือเรียกกันทั่วไปว่า ไอซีที (Information and Communications Technology : ICT) มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกระดับ เพราะโลกได้เข้าสู่ยุคใหม่ที่ต้องใช้ความรู้พื้นฐานด้าน ICT เพื่อช่วยให้การทำงานสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และช่วยให้การดำรงชีวิตสุขสบายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การให้บริการด้าน ICT ไม่มีข้อจำกัด ทั้งด้านเวลาและสถานที่ (ไพรัช รัชชพงษ์, 2540) ICT ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และ คนชราหรือกลุ่มผู้สูงอายุ (จินทนา ทองประยูร, 2550) ด้วยเหตุนี้ บุคคลทุกระดับจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ ICT

สำหรับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มในอัตราที่สูงขึ้นตลอดมา โดยเพิ่มจากร้อยละ 5.0 ในปี พ.ศ. 2453 เป็นร้อยละ 10.1 ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า ในปี พ.ศ. 2552 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระบุว่าประชากรไทย 63.4 ล้านคน เป็นประชากรผู้สูงอายุ 7.2 ล้านคนหรือร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ คาดว่าในปี พ.ศ. 2558 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายुर้อยละ 15.6 พ.ศ. 2568 ร้อยละ 21.5 และ พ.ศ. 2576 มีร้อยละ 25

หลายประเทศได้วางนโยบายสำคัญเพื่อดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังเช่น ประเทศเกาหลีใต้ กระทรวงสารสนเทศและการสื่อสารของเกาหลีใต้ (Ministry of Information and Communication : MIC) ได้จัดโครงการการศึกษาไอซีทีสำหรับผู้สูงอายุ (ICT Education for the Elderly) โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ศูนย์สวัสดิการสังคม และศูนย์สวัสดิการผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณ เพื่ออบรมทักษะ ICT แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นเวลา 20 – 30 ชั่วโมง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) สำหรับประเทศไทยได้มีความตื่นตัวและมีแผนรองรับการพัฒนา ICT ให้กับผู้สูงอายุ เช่นเดียวกัน จากแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552 – 2556 ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเรียนรู้ ICT ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ โดยการจัดทำและเผยแพร่อุปกรณ์ ICT ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อการเรียนรู้ เนื้อหาสาระดิจิทัล สำหรับผู้ด้อยโอกาสในกลุ่ม

ต่าง ๆ และใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้นให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับผู้พิการ และการฝึกอบรมความรู้ด้าน ICT แก่ผู้สูงอายุ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552)

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนชาวไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่า ประชากรผู้ใช้ ICT เติบโตอย่างต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ จากรายงานตัวชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ICT indicators) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2549 พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 3.6 ของประชากร และใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 2.0 จะเห็นได้ว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุยังมีน้อย ส่งผลให้เสียโอกาสในการรับบริการด้านข้อมูลข่าวสาร (ทศพล นรทัศน์, 2550) สอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2552) ที่พบว่าการใช้ ICT ของคนทั่วไปยังอยู่ในระดับต่ำและกระจายไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ ยังมีการใช้ ICT ไม่เหมาะสม เช่น ใช้เพื่อการบันเทิงก่อนข้างสูง

การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตยังห่างไกลกับความต้องการของผู้สูงอายุมาก แม้ปัจจุบันรัฐบาลจะได้เห็นชอบแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552 – 2556 โดยกำหนดหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนแม่บทดังกล่าวคือการพัฒนากำลังคนด้าน ICT และบุคคลทั่วไปให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน ภายใต้มาตรการพัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ สร้างความร่วมมือกับสภาผู้สูงอายุ ซึ่งมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ ในการจัดทำหลักสูตรและจัดอบรมความรู้ด้าน ICT แก่ผู้สูงอายุที่สนใจ โดยอาจใช้สถานที่ของมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ดูเหมือนว่า แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวยังเลื่อนกลาง (ICT for All Club, 2009)

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ICT มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของบุคคลทุกวัยในปัจจุบัน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้น หลายประเทศได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้ด้าน ICT สำหรับประเทศไทยมีความตระหนักในเรื่องนี้และมีแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ มาเป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงาน แต่ในขั้นตอนของการนำไปสู่การปฏิบัติ (Action Plan) ยังไม่ชัดเจน ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานด้าน ICT อยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เห็นว่า สถานศึกษาที่มีการสอนด้าน ICT ควรจะได้มีการศึกษาถึงสภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ICT และนำไปสู่การจัดอบรมด้าน ICT ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ทั้งนี้เพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐบาล และเป็นการเพิ่มบทบาทในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพการใช้ ICT และความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
2. เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่มีสภาพทั่วไป

แตกต่างกัน

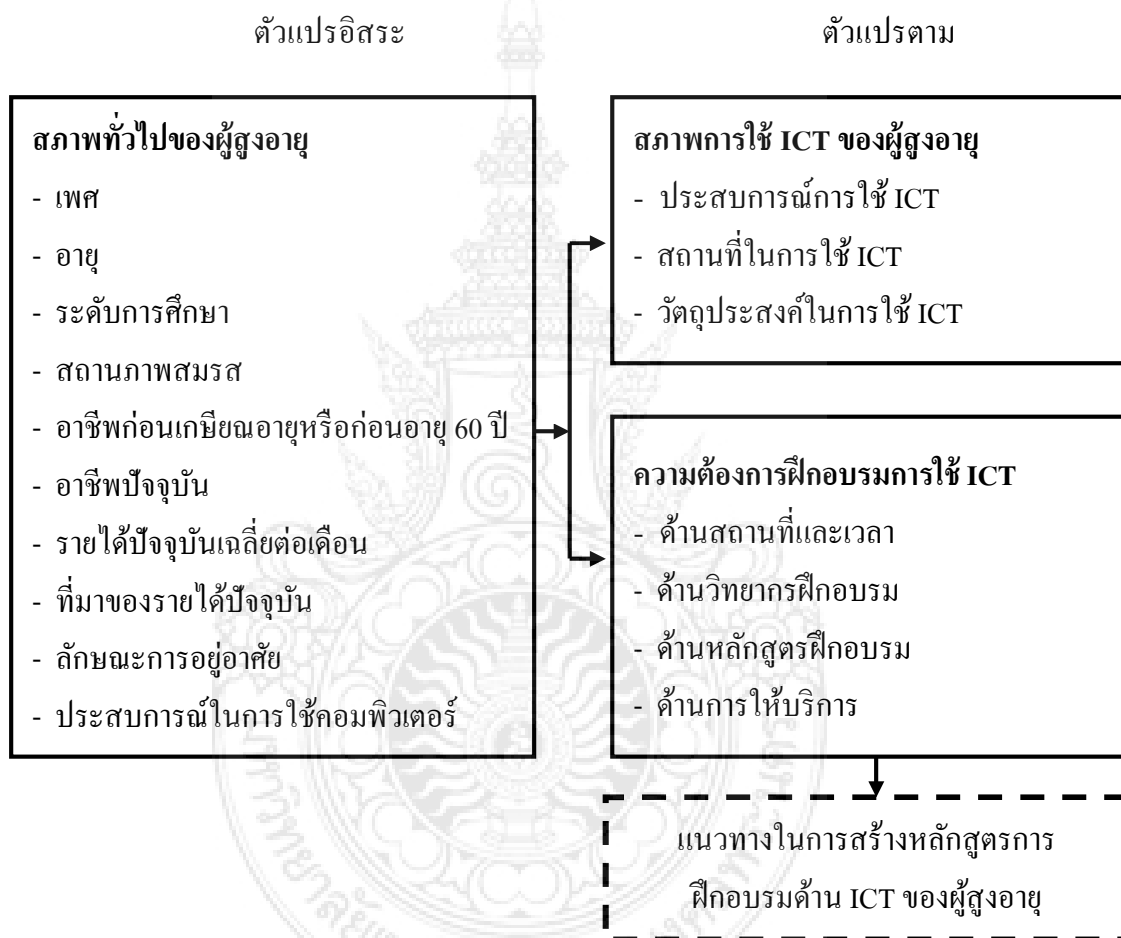
3. แนวทางในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ
 - 1.1 สภาพทั่วไปของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 อายุ
 - 1.1.3 ระดับการศึกษา
 - 1.1.4 สถานภาพสมรส
 - 1.1.5 อาชีพก่อนเกษียณอายุหรือก่อนอายุ 60 ปี
 - 1.1.6 อาชีพปัจจุบัน
 - 1.1.7 รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน
 - 1.1.8 ที่มาของรายได้
 - 1.1.9 ลักษณะการอยู่อาศัย
 - 1.2 สภาพการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ
 - 1.2.1 ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
 - 1.2.2 การมีคอมพิวเตอร์ของตนเอง
 - 1.2.3 สถานที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
 - 1.2.4 วัตถุประสงค์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
 - 1.3 ความต้องการฝึกอบรมการใช้ ICT
 - 1.3.1 ด้านสถานที่และเวลา
 - 1.3.2 ด้านวิทยากรฝึกอบรม
 - 1.3.3 ด้านหลักสูตรฝึกอบรม
 - 1.3.4 ด้านการให้บริการ

2. ด้านประชากร เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุจำนวน 330 ชมรม ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในระหว่างเดือนตุลาคม 2554 ถึงเดือนธันวาคม 2555

กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์

ไอซีที (ICT) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์ต่อพ่วง และเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูงทั้ง มีสายและไร้สาย ซึ่งเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการประมวลข้อมูล จัดการ จัดเก็บ ผลิตสารสนเทศ นำเสนอและรับส่งสารสนเทศบนระบบเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยความสะดวกรวดเร็ว

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทิน เป็นมาตรฐานสากล เป็นผู้ที่มีความเสื่อมตามสภาพ มีกำลังลดลง เชื่องช้า

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ เจตคติของผู้สูงอายุ ให้สามารถดำเนินชีวิตตามยุคเทคโนโลยีได้อย่างมีความสุข หรือมีการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หัวข้อวิชา เนื้อหาสาระ วิธีการ กิจกรรม ประสบการณ์ที่ ผู้จัดการฝึกอบรมจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปในทิศทางที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

ประโยชน์ของผลการวิจัย

1. สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ให้กับผู้สูงอายุได้ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ เป็นต้น

2. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปใช้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา ICT ให้กับผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ตามแผนแม่บท ICT (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับ ICT และประโยชน์ของ ICT

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับการเข้าถึงการใช้ ICT

2.1 ความหมายของผู้สูงอายุและการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ

2.2 แนวโน้มของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ

2.3 เครื่องช่วยชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

2.4 การเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

2.5 ความสำคัญและข้อจำกัดของการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ

2.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 แนวคิดการฝึกอบรมและความต้องการการฝึกอบรม

3.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

3.2 การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม

3.3 การฝึกอบรมด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับ ICT และประโยชน์ของ ICT

1.1 ความหมายของ ICT

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) ซึ่งนิยมเรียกกันย่อ ๆ ว่า ไอซีที (ICT) มีความหมายครอบคลุมทั้งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ดังที่ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

กิดานันท์ มลิทอง (2548 : 12) อธิบายว่า ไอซีที หมายถึง การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์ร่วมในการทำงาน เพื่อประมวลผลข้อมูล จัดเก็บอย่างเป็นระบบ สืบค้นสารสนเทศ นำเสนอสารสนเทศ รวมถึงการใช้เครือข่ายและเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ในการสื่อสารความเร็วสูงเพื่อรับส่งสารสนเทศด้วยความสะดวกรวดเร็ว

พรณี สวนเพลง (2550 : 10) ได้อธิบายความหมายของ ไอซีที ว่าหมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูลและการสื่อสาร นับตั้งแต่การสร้าง การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลการรับและส่งข้อมูล การจัดเก็บ และนำไปใช้งานใหม่ เทคโนโลยีเหล่านี้มักหมายถึง คอมพิวเตอร์ซึ่งประกอบด้วยส่วนอุปกรณ์ (Hardware) ส่วนคำสั่ง (Software) และส่วนข้อมูล (Data) และระบบการสื่อสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ ระบบสื่อสารข้อมูล ดาวเทียม หรือเครื่องมือสื่อสารใด ๆ ที่มีสายและไร้สาย

วิลเฮม (2007 : 53) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ไอซีที หมายถึง ความรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง จัดการ รวบรวม ประเมิน และผลิตข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมแห่งการเรียนรู้

Glazer (2002) ให้ความหมายของไอซีทีว่า เป็นการรวมเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ซึ่งประกอบไปด้วยฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งแบบมีสายและไร้สาย

จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือ ไอซีที (ICT) หมายถึง เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์ต่อพ่วง และเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูงทั้งมีสายและไร้สาย ซึ่งเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการประมวลข้อมูล จัดการ จัดเก็บ ผลิตสารสนเทศ นำเสนอและรับส่งสารสนเทศบนระบบเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยความสะดวก รวดเร็ว

1.2 ความสำคัญของ ICT กับการประยุกต์ในการดำเนินชีวิต

วชิราพร พุ่มเย็น (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ ICT ที่นำมาประยุกต์เข้ากับการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

- 1) ด้านการศึกษา ICT ช่วยให้ค้นหาข้อมูลทางการศึกษาง่ายขึ้นและกว้างขวาง อย่างไม่จำกัดเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนมีความสะดวกมากขึ้นในการค้นคว้าวิจัยต่างๆ
- 2) ด้านการดำเนินชีวิต ทำให้มีความคล่องตัวและสะดวกสบายมากขึ้น สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และลดเวลาในกิจกรรมนั้นๆ ลงด้วย
- 3) ด้านการดำเนินธุรกิจ ทำให้มีการแข่งขันทางธุรกิจมากขึ้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาสินค้าและบริการ
- 4) ด้านการบริหารจัดการองค์กร ช่วยให้องค์กรทันต่อข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องเช่นกัน
- 5) ด้านเศรษฐกิจ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการติดต่อสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าและทันสมัย เช่น โลกยุคไร้พรมแดนในปัจจุบัน

6) ด้านระบบการทำงาน จากระบบการทำงานในปัจจุบันที่นำ ICT เข้ามาใช้ในการทำงานมากขึ้น การทำงานมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น นอกจากนี้งานบางอย่างยังสามารถใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอื่นทำแทนมนุษย์ได้

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับการเข้าถึงการใช้ ICT

2.1 ความหมายของผู้สูงอายุและการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ

1) ความหมายของผู้สูงอายุ

คำนิยามเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อธิบายความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความเสื่อมตามสภาพ มีกำลังลดลง เชื่องช้า เป็นผู้สมควรให้การอุปการะ (ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อ้างถึงใน จารุวรรณ พิมพิค้อ, 2552 : 8)

จารุวรรณ พิมพิค้อ (2552 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากล ในการเป็นผู้สูงอายุซึ่งทางราชการไทยได้กำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการของข้าราชการไทย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักหอสมุดกลาง (2552 อ้างถึงใน พิษณุพงษ์ จิระโกคานนท์, 2553 : 50) ได้ให้คำจำกัดความของผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งในการศึกษารวบรวมข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ได้แบ่ง ผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุตอนต้นคือบุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย คือบุคคลที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป

พิษณุพงษ์ จิระโกคานนท์ (2553 : 52) ได้อธิบายถึง ความหมายและองค์ประกอบของผู้สูงอายุ ว่าหมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยมีองค์ประกอบที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และจิตใจไปในทางที่เสื่อมลง มีบทบาททางสังคม และกิจกรรมในการประกอบอาชีพลดลง

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หรือ ผู้สูงวัย หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในภาวะของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย สรีระวิทยา จิตใจ และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ถดถอยลง โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2) การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ

การกำหนดว่าผู้สูงอายุเริ่มเมื่ออายุเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยกำหนดว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งเป็นคำนิยามตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ องค์การอนามัยโลก จึงได้แบ่งเกณฑ์อายุตามสภาพของการมีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้ (จารุวรรณ พิมพิค้อ, 2552 : 9)

2.1) ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี

2.2) คนชรา (Old) มีอายุระหว่าง 75 – 90 ปี

2.3) คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

การแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงดังกล่าว สำหรับในสังคมไทยยังไม่ได้มีข้อสรุปว่าจะมีการจัดประเภทของผู้สูงอายุในลักษณะใด การจัดโดยใช้เกณฑ์อายุก็ยังมีข้อถกเถียงว่ายังไม่เหมาะสม นักวิชาการบางท่านจึงใช้เกณฑ์ความสามารถของผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี

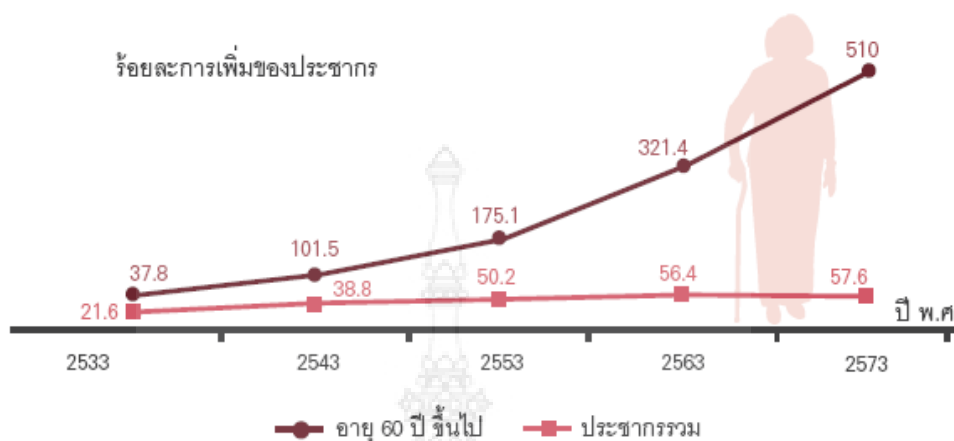
กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพ มีความพิการ

2.2 แนวโน้มของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ

แนวโน้มของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย จากความรวดเร็วของการสูงอายุทางประชากร อัตราการเพิ่มของประชากรในวัยสูงอายุได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าอัตราการเพิ่มของประชากรโดยรวมอย่างมาก เมื่อเทียบกับประชากรในปี พ.ศ. 2523 จะพบว่า ร้อยละของการเพิ่มประชากรรวมจะเพิ่มจากร้อยละ 21.6 ในปี พ.ศ. 2533 เป็นร้อยละ 57.6 ในปี พ.ศ. 2573 ขณะที่ร้อยละของการเพิ่มประชากรในกลุ่มวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วว่ามาก จากร้อยละ 37.8 ในปี พ.ศ. 2533 เป็นถึงร้อยละ 510 ในปี พ.ศ. 2573 ดังแผนภูมิที่ 1 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2552)

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละการเพิ่มของประชากรและประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ระหว่าง พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2573 จำนวนโดยใช้ประชากรปี พ.ศ. 2523 เป็นฐาน

ที่มา : ข้อมูลปี พ.ศ.2543-2573 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543-2573 (ข้อสมมติภาวะเจริญพันธุ์ปานกลาง) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลปี พ.ศ.2593 จาก United Nations, World Population Ageing 2007

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2555 : 12) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของประชากรสูงอายุระหว่างปี พ.ศ.2543-2573 ซึ่งทุกๆ ช่วง 10 ปีของการศึกษาพบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุวัยต้น ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี และกลุ่มอายุ 65-69 ปี มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ และมีแนวโน้มที่จะลดลงเล็กน้อย แต่สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางที่มีอายุระหว่าง 70-79 ปีมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น และประชากรสูงอายุก่อนที่มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนคือผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกระจายร้อยละของประชากรสูงอายุ ตามกลุ่มอายุ จากปี พ.ศ.2543 – พ.ศ.2573

กลุ่มอายุ	2543	2553	2563	2573
60-64 ปี	34.0	32.7	34.4	28.5
65-69 ปี	26.4	24.9	25.5	25.3
70-74 ปี	18.6	19.5	17.5	20.4
75-79 ปี	10.8	12.8	11.6	13.6
80 ปีขึ้นไป	10.1	10.0	11.0	12.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 อ้างถึงในมูลนิธิ

สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2555 : 13

นอกจากนี้มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย ยังได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงอายุในกลุ่มปลายเปิดคือ กลุ่มอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป และกลุ่มอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ซึ่งผลการศึกษาได้พบว่า ยิ่งอายุเพิ่มสูงขึ้น จำนวนประชากรสูงอายุก็นิ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย ซึ่งสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชากรสูงอายุของไทยไม่ได้เพิ่มขึ้นแต่เพียงจำนวนและสัดส่วนของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเท่านั้น แต่ประชากรสูงอายุวัยปลายหรือประชากรสูงอายุในกลุ่มที่สูงอายุมาก (อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ยังเพิ่มอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ทั้งนี้จากสถิติในตารางที่ 2 ได้แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ.2553 ประชากรสูงอายุของไทยมีประมาณ 8 ล้านคน และจะเพิ่มเป็นเท่าตัวคือประมาณ 17 ล้านคนในอีก 20 ปีข้างหน้า

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จากปี พ.ศ.2543 - พ.ศ.2573

(หน่วย 1,000 คน)

กลุ่มอายุ	2543	2553	2563	2573
60 ปีขึ้นไป	5,867	8,011	12,272	17,763
65 ปีขึ้นไป	3,871	5,389	8,046	12,705
70 ปีขึ้นไป	2,321	3,391	4,913	8,204
80 ปีขึ้นไป	593	804	1,348	2,155

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 อ้างถึงในมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2555 : 13)

2.3 เครือข่ายชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

1) ชมรมผู้สูงอายุในประเทศไทย

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ มีการทำงานร่วมกับเครือข่ายในลักษณะองค์กรภาคี

ในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 19,475 ชมรม โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนชมรมผู้สูงอายุมากที่สุด คือ 8,876 ชมรม รองลงมาคือภาคเหนือ มีจำนวน 6,954 ชมรม (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ : 2551) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนชมรมผู้สูงอายุแยกตามรายภาค ปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551

พื้นที่/พ.ศ.	พ.ศ. 2550 จำนวนชมรมผู้สูงอายุ (ชมรม)	พ.ศ. 2551 จำนวนชมรมผู้สูงอายุ (ชมรม)
กรุงเทพมหานคร	305	330
ภาคกลาง	1,595	1,938
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,293	8,876
ภาคเหนือ	6,321	6,954
ภาคใต้	1,138	1,377
รวม	13,652	19,475

ที่มา : สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ, รายงานประจำปี พ.ศ.2551

2) การสร้างและขยายเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ

ชมรมผู้สูงอายุ คือการรวมตัวของชมรมผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับตนเอง กับสังคมส่วนรวม รูปแบบของชมรมผู้สูงอายุจะมีทั้งที่เป็นเอกเทศ เป็นเครือข่ายสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ หรือเป็นเครือข่ายของสหพันธ์ชมรมกรุงเทพมหานคร (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2555 : 94)

ประเภทของชมรมผู้สูงอายุอาจแบ่งได้ เป็น 4 ประเภท กล่าวคือชมรมผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองและช่วยผู้อื่นได้ ชมรมที่พึ่งตัวเองได้เท่านั้น ชมรมที่ต้องการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และชมรมชนิดพิเศษ (ชมรมผู้สูงอายุเฉพาะอาชีพ เช่น ชมรมแพทย์อาวุโส) (บรรลุ ศิริพานิช อ้างถึงในมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2555 : 94)

การสร้างเครือข่ายที่เป็นชมรมผู้สูงอายุ เป็นนโยบายที่สำคัญของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ทั้งนี้เพื่อขยายความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้สูงอายุให้กว้างขวางขึ้น เพื่อขยายความช่วยเหลือเกื้อกูลที่มีต่อกัน ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุและประโยชน์ในการรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลระหว่างชมรม รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากร

เครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ชมรมผู้สูงอายุที่เป็นเครือข่ายของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ มีจำนวน 22,880 ชมรม จำแนกเป็นรายภาคได้ดังนี้ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย 2555 : 95)

กรุงเทพมหานคร	376	ชมรม
ภาคกลาง	2,629	ชมรม
ภาคเหนือ	7,894	ชมรม
ภาคใต้	1,406	ชมรม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10,595	ชมรม

2.4 การเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (อ้างถึงใน ปณิธาน วัฒนพานิชกิจ, 2548 : 21) ได้อธิบายความหมายของการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพมนุษย์ให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1) การเข้าถึงการศึกษตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ

การสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2555 : 103) ได้มีการแบ่งช่วงกลุ่มอายุของผู้สูงอายุที่หน่วยงานและชมรมผู้สูงอายุจำเป็นต้องจัดการศึกษตลอดชีวิตให้ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถเข้ารับบริการด้านการศึกษาและฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุที่อยู่ในช่วงอายุ 60-64 ปี มีความต้องการให้จัดบริการการศึกษตลอดชีวิตเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 191 ชมรมด้วยกัน (คิดเป็นร้อยละ 84.89) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่หน่วยงานและชมรมผู้สูงอายุจำเป็นต้องจัดการศึกษตลอดชีวิต

ช่วงอายุ	ความต้องการ : ชมรม	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ 60 – 64 ปี	191	84.89
อายุ 65 – 69 ปี	149	66.22
อายุ 70 – 74 ปี	104	46.22
อายุ 75 – 79 ปี	78	34.67
อายุ 80 – 84 ปี	39	17.33
อายุ 85 ปีขึ้นไป	33	14.67

ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 103

นอกจากนี้วิธีการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษาตลอดชีวิตตามความต้องการของชมรมผู้สูงอายุต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความต้องการวิธีการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษาดูชีวิต

วิธีการ	ความต้องการ : ชมรม	
	จำนวน	ร้อยละ
สร้างกิจกรรมร่วมกับกลุ่มต่างวัย	8	3.56
ให้สิทธิพิเศษเมื่อเข้ารับการศึกษาดูชีวิต	17	7.56
สร้างแรงจูงใจถึงประโยชน์ผู้สูงอายุจะได้รับหลังจากเข้ารับการศึกษาดูชีวิต	19	8.44
ประชาสัมพันธ์กิจกรรม	49	21.78
จัดหลักสูตรกิจกรรมตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	7	3.11
จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	3	1.33

ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 10

สำหรับรูปแบบวิธีการจัดการศึกษาดูชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการศึกษาดูชีวิตอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง ได้แก่ การจัดอบรมระยะสั้น/ระยะยาว การจัดทัศนศึกษา การจัดสัมมนา/การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ และการให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาที่หน่วยงานและชมรมผู้สูงอายุจัดการศึกษาดูชีวิตให้ผู้สูงอายุ

ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน	ความต้องการ : ชมรม	
	จำนวน	ร้อยละ
การจัดอบรมระยะสั้น	157	69.78
การจัดอบรมระยะยาว	58	25.78
การอบรมแบบทางไกล	24	10.67
การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้	88	39.11
การจัดทัศนศึกษา	149	66.22
การจัดสัมมนา/การประชุมเชิงปฏิบัติการ	116	51.56
การให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ	83	36.89

ที่มา : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 10

2) การศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวถึง การศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โครงสร้างประชากรไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยอัตราส่วนประชากรผู้สูง อายุจะเพิ่มจากร้อยละ 12 ในปี พ.ศ.2551 เป็นร้อยละ 21.5 ในปี พ.ศ.2568 และด้วยการแพทย์ก้าวหน้า ส่งผลให้ผู้คนมีอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้น 8.8 ปี ประกอบกับอัตราส่วนประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง โดยอัตราการเจริญพันธุ์ที่เคยสูงถึง 6-7 คน เหลือเพียง 1.7 คน (2548) ซึ่งต่ำกว่าระดับทดแทน

หลายประเทศที่มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเช่นเดียวกับไทย ซึ่งต่างพยายามกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ทั้งด้านสวัสดิการ การสังคมสงเคราะห์ การสาธารณสุข การบริการสาธารณะ และการศึกษา โดยเฉพาะนโยบายด้านการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ชะลอภาวะสมองเสื่อมและป้องกันโรคซึมเศร้า โดยมีตัวอย่างบางประเทศ ดังนี้

เกาหลีใต้ กระทรวงสารสนเทศและการสื่อสาร (Ministry of Information and Communication : MIC) ร่วมกับสถาบันส่งเสริมการใช้ไอซีทีของเกาหลี (KADO) จัดโครงการการศึกษาไอซีทีสำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (ICT Education for the Elderly) โดยร่วมมือกับภาคเอกชน วิทยาลัย ศูนย์สวัสดิการสังคม และศูนย์สวัสดิการผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณ เพื่อฝึกอบรมทักษะไอซีทีแก่ผู้สูงอายุเป็นเวลา 20-30 ชั่วโมง

ไต้หวัน เมื่อต้นปี ค.ศ. 2008 กระทรวงศึกษาธิการไต้หวัน ได้ประกาศเพิ่มงบประมาณจำนวน 46.54 ล้านดอลลาร์ไต้หวัน (NT\$) เพื่อสนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าจาก ค.ศ. 2007 และก่อนหน้านั้น กระทรวงศึกษาธิการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning centers) และศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (grey-haired learning centers) ในมณฑลต่าง ๆ

สหรัฐอเมริกา ผู้สูงอายุในสหรัฐฯ ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ ได้อนุญาตให้ประชาชนที่เกษียณอายุเข้าเรียนในหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่เสียค่าใช้จ่ายเลย นอกจากนี้ ภายในวิทยาลัยยังมีที่พักพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยเช่นกัน

ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลายประเทศให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ไทยก็เช่นกันต้องเร่งส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ โดยอาจให้ กทม. เป็นต้นแบบการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านหลักสูตร กิจกรรมฝึกอบรม และโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ใน

ชุมชนทั่ว กทม. เช่น สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ สถาบันอาชีวศึกษาจัดโครงการและกิจกรรมเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เช่น สอนอินเทอร์เน็ต ภาษาอังกฤษ ทักษะอาชีพตามความสนใจ ฯลฯ รวมถึงให้ผู้สูงวัยมีส่วนร่วมใช้ประสบการณ์และใช้เวลาว่างในการดูแลและพัฒนาสังคม เช่น การช่วยดูแลเด็กเล็กด้วยโอกาสในชุมชน การปันประสบการณ์และความรู้เป็นวิทยาทาน ฯลฯ เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ลดภาวะโรคซึมเศร้า และมีความสุข

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยภาครัฐ ซึ่งเป็นกิจกรรมบริการทางการศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในสังกัด ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งการจัดบริการข้อมูลข่าวสาร การจัดบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงอุดมศึกษา การสนับสนุนสื่อการส่งเสริมให้หน่วยงานสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแก่ผู้สูงอายุ การคุ้มครองการผลิตสื่อความรู้และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2552 : 126)

3) การเข้าถึงการเรียนรู้ด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารโทรคมนาคม และเครือข่ายการสื่อสารไร้สายในปัจจุบัน ทำให้การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ในสังคมมนุษย์เป็นไปอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งถึง และมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้และเพิ่มพูนความรู้อันมหาศาลได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านพื้นที่ ระยะเวลา หรือกาลเวลา ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวงจรที่ไม่หยุดนิ่ง และมีพลังต่อการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง United Nations Development Program (UNDP) ได้กำหนดให้การเข้าถึงความรู้และการศึกษาของประชากร เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ของประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะเว็บไซต์ได้ทำให้พรมแดนในการเข้าถึงความรู้และการศึกษาหายไป การส่งเสริมให้ประชากรเข้าถึงความรู้และการศึกษา จึงเป็นหนึ่งในความจำเป็นของภาครัฐที่จะต้องดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ Information Literacy ท้องที่การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (2008, Towards Information Literacy Indicators: Conceptual Framework Paper) ได้นิยามว่าเป็นความสามารถของปัจเจกชนในการ (1) ตระหนักรู้ถึงความต้องการสารสนเทศของ

ตนเอง (2) รู้ถึงวิธีการในการสืบค้นเพื่อหาข้อมูล/สารสนเทศที่ต้องการ รวมถึงต้องสามารถประเมินคุณภาพของสารสนเทศที่สามารถหามาได้ (3) รู้จักวิธีการจัดเก็บและเรียกข้อมูล/สารสนเทศมาใช้เมื่อต้องการ (4) สามารถใช้ข้อมูล/สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม (5) สามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อสร้างและสื่อสารความรู้ (ทศพนธ์ นรทัศน์, 2552)

การเรียนรู้จากเทคโนโลยี เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และจัดให้มีการสื่อสารองค์ความรู้เหล่านั้นผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ในแต่ละชุมชน การดำเนินงานเป็นลักษณะของการโปรยหว่านที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ การผลิตรายการ การเตรียมความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะมีตั้งแต่ความพร้อมในด้านการสื่อสาร คือ การอ่านออกเขียนได้ ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความพร้อมในด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร หรือการส่งผ่านความรู้ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดการเป็นภาระของผู้ที่เกี่ยวข้องให้น้อยลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555 : 74)

ประเทศไทยได้มีนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นชอบแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ฉบับที่ 2 ของประเทศไทย (พ.ศ.2552-2556) โดยกำหนดหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนแม่บทดังกล่าว คือ การพัฒนากำลังคนด้าน ICT และบุคคลทั่วไปให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิต และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและรู้เท่าทัน ภายใต้มาตรการพัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ การส่งผ่านองค์ความรู้ต่างๆสามารถทำได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการส่งผ่านความรู้ทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีหน่วยงานและบุคคลทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลาย ผู้สนใจที่สามารถเลือกรับบริการ ต้องมีความพร้อมในด้านการแสวงหาความรู้ ความพร้อมดังกล่าวได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือและดูแล เช่น ในการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุ มีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิธีการค้นหาความรู้ โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความร่วมมือกับสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ซึ่งมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ ในการจัดทำหลักสูตรและจัดอบรมความรู้ด้าน ICT แก่ผู้สูงอายุที่สนใจโดยอาจใช้สถานที่ของมหาวิทยาลัยและ/หรือสถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้หน่วยงานยังมีการจัดคอมพิวเตอร์ไว้ให้บริการเพื่อการสืบค้นข้อมูลต่างๆ

การใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุ อาจมีความเหมาะสมเฉพาะกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้และมีความพร้อมเท่านั้น ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ห่างไกลยังมีความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมในการสื่อสารความรู้ผ่านสื่ออื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ และโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสาร ส่งเสริมให้มีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการแสวงหาความรู้ทั้งในด้านการฝึกทักษะและความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์เพื่อสะดวกในการแสวงหาความรู้ ซึ่งปัจจุบันผู้สูงอายุสามารถใช้ช่องทางในการแสวงหาความรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ทั้งจากที่บ้านของตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ ที่ทำงาน สถานศึกษา ร้านอินเทอร์เน็ต และศูนย์บริการสารสนเทศเพื่อชุมชน ICT ทำให้การดำเนินวิถีชีวิตของผู้สูงอายุมีคุณภาพที่ดี ตัวอย่างเช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าได้สัมผัสกับโลกกว้างมากขึ้น ได้ติดต่อกับโลกภายนอกและเห็นมุมมองใหม่ๆ และสามารถใช้ ICT ช่วยในการทำธุรกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน เช่น การซื้อของออนไลน์ การชำระบิลออนไลน์ และการตรวจสอบสถานะบัญชีธนาคารออนไลน์ เหล่านี้เป็นปัจจัยหลากหลายที่ทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงความสะดวกสบายจากคอมพิวเตอร์ การได้รับความรู้และทักษะจากการใช้คอมพิวเตอร์ และมีความไว้วางใจในการทำธุรกรรมออนไลน์ (Kenneth & Jane, 2010 : 149) สำหรับวัตถุประสงค์การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุนั้นจะแตกต่างกัน ได้แก่ เพื่อติดต่อสื่อสารกับครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ที่สนใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับหุ้น สภาพภูมิอากาศ การเดินทางท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพ การแพทย์ และสมุนไพรมูล เป็นต้น เพื่อซื้อสินค้าออนไลน์และการประมูลสินค้า เพื่อความบันเทิง เช่น เล่นเกม ดูหนังดูละครย้อนหลัง เป็นต้น เพื่อการพิมพ์งานเอกสาร เพื่อจัดการด้านการเงิน เช่น บันทึกรายรับรายจ่ายของครอบครัว ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในด้านการสังคม เช่น การทำงานอาสาสมัครให้กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ (สมาน ลอยฟ้า, 2554 : 58)

จากรายงานสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน เมื่อปี พ.ศ. 2551 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป มีการใช้คอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 5 ส่วนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 3.4 จากประชากรทั้งหมด 60,345,271 คน โดยแยกเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปี (จำนวน 7,313,843 คน) มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 626,246 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.6) มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 438,041 คน (คิดเป็นร้อยละ 6.0) ส่วนกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป (จำนวน 7,244,133 คน) มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 106,972 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.5) มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 60,283 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.8) แสดงให้เห็นว่ายังมีประชากรกลุ่มผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อเปิดโลกการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (ทศพนธ์ นรทัศน์, 2552)

4) ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง ICT โดย สุรศักดิ์ มั่งสิงห์ (2555 : 17) ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาสรุปไว้ดังนี้

1. การขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการเข้าถึง ICT ของผู้สูงอายุ
2. การขาดความสามารถและทักษะในการใช้งานด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
3. การใช้งาน ICT มีความยุ่งยากซับซ้อนสำหรับผู้สูงอายุ
4. การขาดความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุในการเข้าถึง ICT ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การขาดงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต
6. ความเกรงกลัวที่จะใช้งานด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
7. ผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าใช้งานด้าน ICT
8. ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความสำคัญและทราบถึงประโยชน์ของ ICT
9. ผู้สูงอายุไม่ทราบถึงแหล่งที่ตั้งหรือหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการด้าน ICT
10. แหล่งให้บริการ ICT อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไปใช้บริการ
11. สุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่เสื่อมถอยของผู้สูงอายุทำให้เกิดความล่าช้า

แนวทางในการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลในประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (ทศพนธ์ นรทศน์, 2552)

1. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควรขยายจำนวนศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นทั่วประเทศ (รวมถึงการดูแลศูนย์ที่ตั้งแล้วให้มีประสิทธิภาพ) และเพิ่มเป้าหมายในการจัดฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้กับผู้สูงอายุในปี 2553 ให้มากกว่า 200 คน เพราะตัวเลขนี้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนรู้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตทั่วประเทศ
2. การฝึกอบรมอาสาสมัคร ICT ชุมชน หรือหมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อออกไปช่วยสอนหรือแนะนำการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้กับผู้สูงอายุ
3. การส่งเสริมให้ลูกหลานช่วยสอนคอมพิวเตอร์ให้ผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งเป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดและมีความยั่งยืน สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันในครอบครัว แต่ปัญหาที่พบคือลูกหลานมักจะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีความจำเป็นต้องรู้เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

4. สำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้พอที่จะเสียค่าใช้จ่ายฝึกรวมคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลักสูตร หลักสูตรละประมาณ 2,500-3,500 บาท ก็สามารถเข้ารับการฝึกรวมกับสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัดฝึกรวมให้ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะได้
5. การจัดตั้งมูลนิธิ หรือองค์กรเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กร การกุศลต่างประเทศ เพื่อมาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เช่น การจัดฝึกรวม การจัดหาคอมพิวเตอร์ราคาถูกแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น
6. การออกค่ายหรือจัดฝึกรวมคอมพิวเตอร์ให้ผู้สูงอายุของสถาบันการศึกษา ในช่วงปิดภาคเรียน
7. การจัดวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตราคาถูกให้ครอบคลุมทั่วประเทศ อย่างเช่น เทคโนโลยี 3G และ Wi-Max
8. การจัดทำอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ (Mobile) เคลื่อนที่ไปตามแหล่งชุมชน ต่างๆ ในต่างจังหวัด คล้ายกับที่ทำในทวีปแอฟริกา วิธีนี้ก็ดูจะไม่ค่อยได้ผลในระยะยาว เสมือนหนึ่งการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันเพียงหนึ่งมื้อ แต่ในวันต่อไปก็ไม่มีอาหารให้รับประทานอีก แต่อย่างน้อย ก็น่าจะช่วยให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงเทคโนโลยีและประโยชน์ของมัน
9. การดำเนินงาน โครงการอินเทอร์เน็ตตำบลในอดีตดูเหมือนจะเป็นการลงทุน ที่สูญเปล่า เพราะประชาชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เลย
10. รัฐควรจัดบริการอินเทอร์เน็ตแบบให้เปล่า หรือมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม เช่นเดียวกับกรณีของไฟฟ้า ประปา

ปัญหาเกี่ยวกับช่องว่างทางดิจิทัลของผู้สูงอายุในปัจจุบัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเข้าถึง เทคโนโลยีเป็นหลัก แต่เป็นการขาดความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์และเหตุผลในการใช้ หรือขาด แรงจูงใจมากกว่า จะเห็นว่าเด็กและผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะเข้าไปหาเพื่อนคุยหรือกิจกรรมร่วมใน ประเด็นต่างๆมากมายบนอินเทอร์เน็ต เช่น แชท เกมส์ เพลง ภาพยนตร์ แต่กิจกรรมบน อินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุยังมีอยู่น้อย ส่วนมากแล้วผู้สูงอายุชอบที่จะสื่อสารกับบุคคลใน กลุ่มอายุที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มผู้เกษียณอายุ กลุ่มที่มีภูมิหลังด้านการศึกษาใกล้เคียงกัน และยัง ชอบรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงหรือเป็นประโยชน์กับตนเอง ดังนั้น การออกแบบ กิจกรรมและการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ผู้สูงอายุจะชินกับการใช้เหตุผล คิดอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการเป็นขั้นเป็น ตอน ซึ่งเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ แต่อาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ได้ ดังนั้น การเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุอาจเป็นการเรียนรู้ทั้งแบบเป็น ทางการและไม่เป็นทางการ อาจเรียนจากลูกหลาน หรือจัดกลุ่มเรียนกับกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน โดย

จัดบรรยากาศให้เหมาะสม ไม่ให้ผู้สูงอายุเสียหน้าและเสียอารมณ์เพราะอาจทำให้ผู้สูงอายุเลิกความพยายามในการเรียนได้ การสอนผู้สูงอายุ ควรเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียน การให้ข้อมูล การสื่อสารในโลกแห่งความจริงและโลกเสมือน ซึ่งผสมผสานด้วยความสนุกสนานและความบันเทิง ซึ่งวิธีการนี้สามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มผู้สูงอายุทุกระดับสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อช่วยกันลดช่องว่างทางดิจิทัล และช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นและดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและเสมอภาคกับพลเมืองกลุ่มอื่นๆ ในสังคม (ศิริวรรณ อนันต์โท, 2552)

2.5 ความสำคัญและข้อจำกัดของการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทุกคนต่างตระหนักดีถึงอิทธิพลของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ที่ทำให้วิถีชีวิตของคนในโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและแพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง จนอาจกล่าวได้ว่า คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต เพราะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของโลกและวิถีชีวิตของมนุษย์ไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ หรือ Globalization อันเป็นยุคที่การติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และการคมนาคมขนส่ง ทำให้โลกทั้งโลกสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาลทั่วทั้งโลก ดังนั้นยุคโลกาภิวัตน์นี้จึงทำให้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และข้อมูลข่าวสาร ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวันของคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และแม้แต่วัยชรา หรือกลุ่มผู้สูงอายุ (ทศพนธ์ นรทัศน์, 2552)

ในประเทศไทยกำลังจะเผชิญกับภาวะประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ประเทศกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) ซึ่งหมายถึง สังคมของคนที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จนเป็นที่กังวลของทุกภาคส่วนว่าการมีประชากรผู้สูงอายุมากขึ้น จะนำมาซึ่งปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรงในอนาคต ซึ่งจากข้อมูลของ United Nations (2007) World Population Ageing พบว่า หลังจากปีพ.ศ. 2552 ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงได้แก่ เด็ก และผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็วและการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การผสมผสานกันระหว่างคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้มีส่วนสำคัญในการเกิดโลกาภิวัตน์ อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมโลก รวมทั้งวิถีชีวิตผู้สูงอายุ เทคโนโลยีดังกล่าวได้ทำให้เกิดเว็บไซต์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิต

ดีขึ้น นับเป็นข้อดีประการหนึ่งของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้สูงอายุที่เกษียณตัวเองจากการทำงาน หลายคนได้ใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้า แสวงหา ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้อันเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้สั่งสมมายาวนาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง และประโยชน์โดยตรงแก่ผู้สูงอายุเอง โลกของอินเทอร์เน็ตได้ทำให้ผู้สูงอายุมีสังคมเสมือน (Virtual Society) กับคนในวัยเดียวกันจากทั่วประเทศและอาจทั่วทุกมุมโลก (ทศพนธ์ นรทัศน์, 2552)

1) ความสำคัญของ ICT กับผู้สูงอายุ

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีบทบาทความสำคัญและเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในหลายด้านดังนี้ (สมาน ลอยฟ้า, 2554)

1.1) ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

- ช่วยปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและช่วยแก้ปัญหา โดยจะช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้รวดเร็วและได้ง่ายยิ่งขึ้น อาทิ สารสนเทศด้านการดูแลสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งผู้สูงอายุที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะไม่ได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเฉกเช่นกับผู้ที่มีโอกาสใช้

- ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้พึ่งพาผู้อื่นน้อยลง และการที่ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน นอกจากจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวและรัฐในการดูแลผู้สูงอายุลงอีกด้วย

- ช่วยให้ผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การสื่อสาร การใช้บริการต่าง ๆ ของรัฐ กิจกรรมพหิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์ ความบันเทิง และบริการอื่น ๆ เป็นต้น

- ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถนะของผู้สูงอายุโดยการเคลื่อนไหวมือในขณะที่ทำงานกับแป้นพิมพ์และเมาส์

- ช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงรักษารูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นอิสระทั้งภายในจิตใจ ทางร่างกาย และทางสังคม อย่างไม่เป็นภาระแก่ผู้ใด

- เป็นเครื่องมือช่วยป้องกันการเสื่อมของสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ช่วยพัฒนาความกระตือรือร้น ฝึกฝนความจำ ช่วยในการมองเห็น การได้ยิน การทำงานของสมอง การเพิ่มความไวของสมองให้แก่ผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพได้

1.2) ด้านการเรียนรู้

- ช่วยกระตุ้นความสามารถในการคิด การเรียนรู้ การอ่านและการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน ความจำ และชะลออาการภาวะสมองเสื่อม

- ช่วยให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นการขยายโอกาสในการศึกษา และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

- ช่วยให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของการใช้คอมพิวเตอร์

1.3) ด้านการติดต่อสื่อสารและสังคม

- ช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร สามารถติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ที่อยู่ห่างไกลได้สะดวกและดีขึ้น เช่น โดยการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยมีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกใหม่อีกครั้งนั้น ช่วยให้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน และยังเป็นวิธีการเชื่อมช่องว่างระหว่างวัยอีกด้วย

- ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าต่อสังคม เพิ่มระดับการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ความเกี่ยวข้องกับชุมชน และความเป็นพลเมืองที่ดี

1.4) ด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิต

- ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจตนเองและสังคม

- ช่วยลดความรู้สึกเหงา หดหู่ และอาการซึมเศร้าลง และเพิ่มความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เนื่องจากมีเพื่อนและติดต่อกับเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนบนอินเทอร์เน็ต จะช่วยให้มีจิตใจกระปรี้กระเปร่าขึ้น ซึ่งอาจทำให้ลืมความเจ็บปวดจากการป่วยไข้ และรวมถึงการคิดฆ่าตัวตาย

- ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจส่งเสริมความมีอำนาจ และความเป็นตัวของตัวเอง

2) ข้อจำกัดในการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุหลายท่านอาจจะคุ้นเคยกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดีในช่วงวัยก่อนเกษียณ ใช้ในการทำงานและคงได้ประจักษ์ด้วยตนเองแล้วว่าคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตนั้น มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้เพียงใด แต่ผู้สูงอายุอีกหลายท่านก็ไม่คุ้นเคย หรือไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาก่อน ก็อาจมีความรู้สึกว่าการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ยุ่งยากต่อการใช้งาน และทันสมัยเกินไปสำหรับตนเอง (พิชญพงษ์ จิระ โภคานนท์, 2553 : 26) ในการพัฒนาทักษะด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริง และข้อจำกัดต่างๆ ของผู้สูงอายุ แม้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการเรียนรู้และมีความเต็มใจในการเรียนรู้ แต่ผู้สูงอายุก็มีข้อจำกัดในการเรียนรู้เทคโนโลยีหลายประการดังนี้ (สมาน ลอยฟ้า, 2554)

2.1) ทักษะติดต่อเทคโนโลยีและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ด้วยยังมีความเชื่อว่าคอมพิวเตอร์เป็นเรื่องของคนหนุ่มสาวเท่านั้น และคิดว่าตนเองแก่เกินที่จะเรียนรู้ ไม่กล้าที่จะเรียนและรู้สึกลำบากใจในการเรียน กลัวการฝึกอบรม กลัวว่าจะทำผิด กลัวว่ามีความยุ่งยาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ และมีทัศนคติในเชิงลบต่อเทคโนโลยี

2.2) สภาพทางร่างกายและสรีระทางกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมลง อาทิ ด้านการมองเห็น การได้ยิน การพูด การเดิน ความไม่คล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนไหวมือ เวลาในการตอบสนองช้า ความเจ็บป่วยและโรคประจำตัว และรวมถึงความจำ คือการสูญเสียความจำระยะสั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคของผู้สูงอายุส่วนใหญ่

2.3) ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จากการใช้ชีวิตอยู่มาโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และการที่มีโอกาสน้อยที่จะได้รับรู้ถึง ความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการดำรงชีวิต จึงทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากมองไม่เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความเกี่ยวข้องและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างไรบ้างในโลกยุคปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า

2.4) ความสามารถทางภาษาและการรู้หนังสือ เนื่องจากบริการต่าง ๆ จำนวนมากและภาษาที่ใช้ในคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อย

2.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการใช้ ICT ของผู้สูงอายุ

จันทนา ทองประยูร (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) การที่ผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และได้รับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เช่น ประโยชน์ด้านสุขภาพ ด้านความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร
- 2) แรงกระตุ้นให้ผู้สูงอายุใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมาจากครอบครัว ลูกหลาน เพื่อน ชมรมของผู้สูงอายุ ชมรมคอมพิวเตอร์ และศูนย์บริการสุขภาพต่างๆ ที่ผู้สูงอายุเป็นสมาชิกอยู่
- 3) การจัดสถานที่ที่สอนหรือให้การฝึกอบรมอยู่ในพื้นที่ที่ผู้สูงอายุสามารถเดินทางได้สะดวก
- 4) ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารไร้สาย ตลอดจนราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตที่มีราคาถูกลง
- 5) ทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ และการอยู่อาศัยในเขตชุมชนเมือง

6) การสนับสนุนของภาครัฐในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึง การส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ และออกแบบระบบให้ผู้สูงอายุใช้งานได้อย่างง่าย

ส่วนที่ 3 แนวคิดการฝึกอบรมและความต้องการการฝึกอบรม

การฝึกอบรมนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่นำมาใช้ในการพัฒนาบุคคล โดยเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งสามารถนำความรู้ ทักษะ ในเรื่องที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้กับบุคคล กลุ่มเป้าหมาย ในที่นี้คือผู้สูงอายุ และในปัจจุบันมีหน่วยงานที่จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ ทักษะ สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ มหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โรงพยาบาล และสถานพยาบาลที่ขึ้นกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ให้การอบรมความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นต้น

3.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

Werner & DeSimone (2009 : 10) ให้ความหมายการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติของบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคคล หรือการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วิทยา ทองอินทร์ (2548 : 57) ได้สรุปความหมายการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาคน โดยการปรับพื้นฐาน ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความเข้าใจ (understand) เจตคติ (attitude) ความสามารถในการด้านการศึกษา และการทำงาน (ability) เพื่อให้บุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

- 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้นทั้งด้านความรู้และทักษะ
- 2) เพื่อให้ตนเองสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความชำนาญให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต

3) เพื่อนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ความต้องการการฝึกอบรม (Needs Assessment) โดยต้องวิเคราะห์ความต้องการ 3 ด้าน คือ (วิภาวรรณ กลิ่นหอม, 2553 : 3)

1) การวิเคราะห์บุคคล (Person Analysis) เพื่อจะได้ว่าบุคคลแต่ละคนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการทำงานอยู่ในระดับใด

2) การวิเคราะห์ความต้องการองค์การ (Organization Analysis) ซึ่งเป็น การวิเคราะห์เกี่ยวกับเป้าหมายขององค์การ และบรรยากาศการทำงานภายในขององค์การ

3) การวิเคราะห์ภารกิจและคุณสมบัติ (Task and Knowledge , Skill, Ability Analysis) ซึ่งผู้รับการอบรมจะต้องปฏิบัติภายหลังการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ความต้องการทั้ง 3 ด้านนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เหล่านี้มาประกอบการพิจารณาสรุปเป็นความต้องการในการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างจริงจัง สิ่งสำคัญคือจะต้องทราบถึงความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างแท้จริงว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีความต้องการในสิ่งใด มากน้อยเพียงใด เช่น ความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรใด ระยะเวลาของการจัดฝึกอบรม จำนวนชั่วโมงที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตรควรใช้จำนวนชั่วโมงเท่าใด ควรมีช่วงเวลาการฝึกอบรมในช่วงเวลาใดที่เหมาะสมที่สุด และสถานที่ฝึกอบรม ตลอดจนคุณสมบัติที่เหมาะสมของวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้ในการฝึกอบรม นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมก็นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้ต้องการฝึกอบรมด้วยเช่นกัน (วิทยา ทองอินทร์, 2548 : 3)

3.3 การฝึกอบรมด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันมีหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญและนำ ICT มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อาทิ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งได้จัดโครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT ศูนย์ฝึกอาชีพระยะสั้นบางบอน กรุงเทพมหานคร จัดโครงการอบรมคอมพิวเตอร์ผู้สูงอายุ และชมรมโอพีพีวายคลับ (Old People Playing Young Club : OPPY Club จัดหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น (ทศพนธ์ นรทัสน์, 2550) โดยโครงการที่จัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุนั้นมักจะมีข้อจำกัดหลายอย่างด้วยจากสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรจำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสมและ

เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่หน่วยงานจัดฝึกอบรมด้าน ICT ให้กับผู้สูงอายุนั้น นับเป็นการลดช่องว่างทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมให้สามารถใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ ทำให้สามารถนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง สามารถนำไปต่อยอดความรู้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

โดยทั่วไปผู้รับการฝึกอบรมด้าน ICT มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อต้องการมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง
- 2) เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อให้สามารถนำการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมที่มีก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้

ส่วนที่ 4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพัตรา คชาทอง (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่ม OPPY Club พบว่าประเภทของสารสนเทศที่มีการใช้มากที่สุดแบ่งตามเนื้อหา ได้แก่ การท่องเที่ยว ข่าว เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในปัจจุบัน และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ โดยวัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เพื่อติดต่อสื่อสาร กิจกรรมที่ใช้บนอินเทอร์เน็ต คือการค้นหาข้อมูล ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ และติดตามข่าวสาร เบราเซอร์ที่ใช้มากที่สุดคือ Internet Explorer เว็บไซต์ที่ใช้คือ www.yahoo.com ปัญหาจากการใช้อินเทอร์เน็ต คือปัญหาในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตกับ ISP ปัญหาในการเคลื่อนย้ายเมาส์ และปัญหาด้านการให้บริการคือขาดทักษะการใช้เว็ลด์ไวด์เว็บ ขาดกลยุทธ์ในการสืบค้นข้อมูล ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ ขาดคำแนะนำในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความล่าช้าของการสื่อสาร ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า ต้องการให้รวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ ทำคู่มือการใช้ ทำเว็บไซต์สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และต้องการให้พัฒนาบริการต่างๆ ทางด้านบริการบนเว็บไซต์ ระบบส่งจดหมาย ขนาดตัวอักษรที่ใหญ่ขึ้น

สุรเดช ตำราญจิตต์ (2548 : 216) ศึกษาวิถีชีวิตของผู้สูงอายุเขตเมืองภาคกลางในประเทศไทย ซึ่งค้นพบข้อเสนอแนะทางด้านปฏิบัติ เพื่อการส่งเสริมคุณภาพวิถีชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ สถาบัน หรือแหล่งค้นคว้าข้อมูล

ความรู้ที่ทันสมัยในชุมชน มีการให้บริการใช้อินเทอร์เน็ตฟรี จัดตั้งห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ โดยรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ หรือทรัพยากรด้านอื่นๆ

อัจฉรา เอ็นซ์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2550 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ด้วยสถิติร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุทั่วประเทศเพียงร้อยละ 1.1 ใช้คอมพิวเตอร์ และร้อยละ 0.6 ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งน้อยกว่าประชากรกลุ่มอายุอื่นๆอย่างมาก และยังพบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์มักใช้ในการทำงาน ใช้ที่บ้าน และใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน ขณะที่ผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ต มักใช้เพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสาร ใช้ที่บ้าน และใช้น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ ประชากรที่มีลักษณะต่างกัน เช่น อายุ หรือระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันในการใช้ด้วย

วัทธิ จันทรโณกุล (2550 – 2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองในสังคมยุคแห่งการเรียนรู้ พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนเมืองใช้เวลาว่างในชีวิตประจำวันด้วยการฟังวิทยุ / โทรทัศน์ / สืบค้นข้อมูลความรู้ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตหรือทางคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 87.6) ผู้สูงอายุในชุมชนเมืองมีความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สูงอายุมีความต้องการศึกษาเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือมีความต้องการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมะในศาสนาที่นับถือ และมีความต้องการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีความสุข ตามลำดับ และประเด็นเกี่ยวกับความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 ระดับ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความต้องการศึกษาเรียนรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อคอมพิวเตอร์ที่ผลิตขึ้นโดยเฉพาะ มีความต้องการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และต้องการศึกษาเรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นโดยเฉพาะ สำหรับช่องทางการเรียนรู้ที่จัดบริการที่สำคัญที่สุด คือ การเรียนรู้ทางสื่อวิทยุกระจายเสียง รองลงมาได้แก่ การเรียนรู้ทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ โดยผลิตหรือจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ

จารุวรรณ พิมพิค้อ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาการใช้ ความสามารถในการใช้ และความต้องการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 71.1) และไม่ใช้อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 85.6) เนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 70.5) และไม่มีเครื่อง

คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 68.2) ส่วนการไม่ใช้อินเทอร์เน็ตเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ (ร้อยละ 72.1) และไม่มีความจำเป็นต้องใช้ (ร้อยละ 68.8) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุเห็นความสำคัญและบทบาทของ ICT ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุเห็นว่า ในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับมาก และผู้สูงอายุต้องการให้มีการฝึกอบรมและฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับมาก

ศิริวรรณ อนันต์โท (2552 : 5) ได้ศึกษางานวิจัยของมหาวิทยาลัยด้านสุขภาพและวิทยาศาสตร์แห่งรัฐออเรกอน ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้คอมพิวเตอร์ที่บ้านของกลุ่มคนไข้ผู้สูงอายุ (มากกว่า 65ปี) เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อที่จะนำ IT มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนผู้สูงอายุให้มากขึ้น การศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้คอมพิวเตอร์ด้านสุขภาพ ได้แก่ แรงจูงใจ ค่าใช้จ่าย ความรู้ในการใช้ IT ระดับการศึกษา ภาษาอังกฤษ วัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงเทคโนโลยี

พิชญพงษ์ จิระโกกานนท์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ : กรณีศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 60-64 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทมากที่สุด สถานภาพสมรสและอาศัยอยู่ร่วมกับบุตรมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านหลักสูตรการเรียนรู้อของผู้สูงอายุ ด้านประโยชน์การใช้คอมพิวเตอร์ และด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนคอมพิวเตอร์ ในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นที่ตนเองยังมีศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต คอมพิวเตอร์เป็นช่องทางให้เรียนรู้เทคโนโลยีและเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมต่อโลกข้อมูลข่าวสาร เหล่านี้เป็นปัจจัยเอื้อต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการผู้สอนคอมพิวเตอร์ สถานที่เรียนคอมพิวเตอร์ ที่บ้าน ที่ชุมชน และหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความอดทนต่อผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยเอื้อต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ ส่วนหลักสูตรที่ง่ายมีส่วนเป็นปัจจัยเอื้อต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง

สุรศักดิ์ มั่งสิงห์ (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความต้องการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับสูง 3 ด้าน คือ (1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญ ในการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการเข้าใช้งาน และ (3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนด้านการมีและการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือแบบทั่วไปมากกว่าโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน ส่วนใหญ่รู้จักอินเทอร์เน็ต และรองลงมารู้จักศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน รองลงมาใช้จากร้านอินเทอร์เน็ต และส่วนใหญ่ก็ไม่เคยใช้บริการอินเทอร์เน็ต ในส่วนของการฝึกอบรมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความยุ่งยากซับซ้อน ขาดความรู้และทักษะในการใช้งาน และไม่มียงบประมาณสำหรับเป็นค่าบริการอินเทอร์เน็ตรายเดือน

Wood, Lanuza, Bacin, MacKenzie and Nosko (2010) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบสำคัญทางสถานภาพของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเรียนรู้ ICT โดยประเมินผลจากก่อนการฝึกอบรมและภายหลังจากการฝึกอบรมการใช้ ICT ของผู้สูงอายุจำนวน 65 คน พบว่า อันดับความสำคัญอันดับแรกในการเรียนรู้ ICT ของผู้สูงอายุนั้น ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านความสามารถ อายุ และคุณสมบัติของผู้สูงอายุ และการเรียนรู้ ICT ของผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับตัวของผู้เรียนเองและไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้สอนเท่านั้น

Stark-Wroblewski, Edelblau, & Ryan (อ้างถึงใน สมาน ลอยฟ้า, 2554 : 58) ได้ศึกษาลักษณะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกับกลุ่มอายุอื่น เนื่องจากความสนใจ ความสามารถ ประสบการณ์ และเงื่อนไขเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สรุปได้ ดังนี้ เป็นผู้สูงอายุที่แต่งงานแล้ว เป็นผู้มีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มียาได้สูงหลังการเกษียณอายุ เป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และผู้สูงอายุเพศชายใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การสำรวจ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 12,656 คน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุในจำนวน 21 เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 96 ชมรม และเป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกระบุไว้ในทำเนียบองค์กร ชมรมผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดทำขึ้นจากการสำรวจโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปรากฏดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนสมาชิกตามชมรม

ลำดับที่	ชมรมผู้สูงอายุจำแนกตามเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร	จำนวน (ชมรม)	สมาชิก (คน)
1	ชมรมผู้สูงอายุเขตดอนเมือง	3	67
2	ชมรมผู้สูงอายุเขตคลองสาน	3	1,496
3	ชมรมผู้สูงอายุเขตจอมทอง	2	136
4	ชมรมผู้สูงอายุเขตทุ่งครุ	3	173
5	ชมรมผู้สูงอายุเขตธนบุรี	7	754
6	ชมรมผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน	18	1,520
7	ชมรมผู้สูงอายุเขตบางบอน	1	278
8	ชมรมผู้สูงอายุเขตราษฎร์บูรณะ	3	1,003
9	ชมรมผู้สูงอายุเขตพระนคร	4	977
10	ชมรมผู้สูงอายุเขตสะพานสูง	2	728
11	ชมรมผู้สูงอายุเขตบางซื่อ	13	776

ตารางที่ 7 (ต่อ) จำนวนผู้สูงอายุ พ.ศ.2553 ในกรุงเทพมหานครจำแนกตามจำนวนสมาชิกตามชมรม

ลำดับที่	ชมรมผู้สูงอายุจำแนกตามเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร	จำนวน (ชมรม)	สมาชิก (คน)
12	ชมรมผู้สูงอายุเขตราชเทวี	3	681
13	ชมรมผู้สูงอายุเขตมีนบุรี	2	260
14	ชมรมผู้สูงอายุเขตภาษีเจริญ	1	115
15	ชมรมผู้สูงอายุเขตจตุจักร	11	1,765
16	ชมรมผู้สูงอายุเขตพญาไท	4	263
17	ชมรมผู้สูงอายุเขตลาดพร้าว	5	616
18	ชมรมผู้สูงอายุเขตบางจาก	1	52
19	ชมรมผู้สูงอายุเขตป้อมปราบ	4	515
20	ชมรมผู้สูงอายุเขตคูสิต	3	316
21	ชมรมผู้สูงอายุเขตวัฒนา	3	165
	รวมทั้งสิ้น	96	12,656

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดขนาดจำนวนเขตพื้นที่ชมรมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีแบบเจาะจง จากทั้งหมด 21 เขตพื้นที่ในตารางที่ 7 โดยเลือกมา 5 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตบางซื่อ เขตจตุจักร เขตราชเทวี และเขตคูสิต

2) กำหนดขนาดจำนวนชมรมผู้สูงอายุจาก 5 เขต ได้จำนวนชมรมผู้สูงอายุ 34 ชมรม โดยมีสมาชิกทั้งหมด 4,515 คน

3) กำหนดขนาดจำนวนผู้สูงอายุได้เท่ากับ 368 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555 : 47) และกระจายสัดส่วนไปยังชมรมต่างๆ ที่สุ่มได้ เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรที่เหมาะสม

1.3 เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

(Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

5	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นในระดับมาก
3	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นในระดับน้อย
1	หมายถึง	ผู้ตอบมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นที่คำนวณได้ กำหนดเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555 : 456)

คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยติดต่อประสานงานกับชมรมผู้สูงอายุ เพื่อขอความร่วมมือในการติดต่อกับผู้สูงอายุเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยได้รับแบบสอบถามที่ตอบสมบูรณ์และครบถ้วน จำนวน 355 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.46

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วย t -test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

2. วิธีดำเนิน การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้นำแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการเสริมการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมสัมมนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณาแนวทางในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ให้กับผู้สูงอายุ

2.1 ประชากร

2.1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพื่อการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน โดยเลือกจากผู้ที่เป็นประธานชมรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 แห่ง ๆ ละ 1 คน

2.1.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพื่อการประชุมสัมมนา (Focus Group) โดยเชิญตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เพื่อระดมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2.2 เครื่องมือในการวิจัย

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ โดยนำประเด็นสำคัญจากแบบสอบถามมาเป็นข้อคำถามนำ เพื่อเจาะลึกหารายละเอียดในแต่ละประเด็นที่จะนำมาใช้สนับสนุนผลการวิจัยในเชิงปริมาณ

2.2.2 การประชุมสัมมนา กลุ่ม โดยนำผลจากการศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมของผู้สูงอายุ เสนอในการประชุมสัมมนา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพิจารณาและเสนอแนะ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีการบันทึกอัดเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

2.3.2 เชิญผู้แทนจากชมรมผู้สูงอายุมาประชุมสัมมนาร่วมกัน โดยมีผู้ดำเนินการประชุม และผู้ช่วยนักวิจัยทำการจดบันทึกการประชุมและบันทึกเทปวิดีโอ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปภาพรวมที่ได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมสัมมนาในกลุ่ม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ บทความ รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมด้านเนื้อหา และความชัดเจนของข้อคำถาม (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินข้อคำถามแต่ละข้อและมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้ (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548 : 118)

+1 หมายถึงแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

0 หมายถึงไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

-1 หมายถึงแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

แล้วนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเกณฑ์การพิจารณาความตรงของข้อคำถาม มีดังนี้

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ค่า IOC ที่ได้มีค่าตั้งแต่ 0.4 – 1.0 ซึ่งข้อตกลงการเลือกข้อคำถาม ค่า IOC จะต้องมากกว่า 0.5 ดังนั้นจึงได้นำข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.4 มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และได้ทุกข้อคำถามมีค่า IOC เกินกว่า 0.5 และได้ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (Cronbach's Coefficient Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.892

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย

ส่วนที่ 2 การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยสร้างกรอบคำถามของการสัมภาษณ์จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อกำหนดประเด็นของแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณได้จากการสำรวจข้อมูลสภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนชมรมผู้สูงอายุ และการประชุมสัมมนากลุ่มตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ
แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านสถานที่และเวลา
- 2) ด้านวิทยากรฝึกอบรม
- 3) ด้านหลักสูตรฝึกอบรม
- 4) ด้านการให้บริการ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่มีสถานภาพทั่วไปแตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

- 5.1 จากคำถามแบบปลายเปิด
- 5.2 จากการสัมภาษณ์ (Interview)
- 5.3 จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพก่อนเกษียณอายุ อาชีพปัจจุบัน รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือนที่มาของรายได้ ลักษณะการอยู่อาศัย และเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตพื้นที่ โดยมีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 355)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	169	47.6
หญิง	186	52.4
อายุ		
60 – 64 ปี	199	56.1
65 – 69 ปี	107	30.1
70 – 74 ปี	36	10.1
75 – 79 ปี	5	1.4
80 – 84 ปี	5	1.4
85 ปี ขึ้นไป	3	0.8
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	9	2.5
ประถมศึกษา	59	16.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	14.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	41	11.5
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	54	15.2
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)/อนุปริญญา	32	9.0
ปริญญาตรี	95	26.8
ปริญญาโท	12	3.4

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 355)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
โสด	58	16.3
สมรส	257	72.4
หม้าย	28	7.9
หย่าร้าง/แยกทางกัน	12	3.4
อาชีพก่อนเกษียณอายุหรือก่อนอายุ 60 ปี		
รับราชการ	68	19.2
ทำงานรัฐวิสาหกิจ	51	14.4
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	51	14.4
ค้าขาย	58	16.3
รับจ้างทั่วไป	94	26.5
เกษตรกรกรรม	12	3.4
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	21	5.9
อาชีพปัจจุบัน		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน)	120	33.8
ข้าราชการบำนาญ	51	14.4
ค้าขาย	82	23.1
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	49	13.8
รับจ้างทั่วไป	46	13.0
เกษตรกรกรรม	3	0.8
อื่นๆ (ไปรตระบุ)	4	1.1

ตารางที่ 8 (ต่อ)

	(n = 355)	
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	16	4.5
1,000 – 4,999 บาท	72	20.3
5,000 – 9,999 บาท	71	20.0
10,000 – 19,999 บาท	95	26.8
20,000 – 29,999 บาท	53	14.9
30,000 บาท ขึ้นไป	48	13.5
ที่มาของรายได้		
เงินบำนาญ	71	20.0
บุตรหลานให้	83	23.4
การประกอบอาชีพ	156	43.9
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	11	3.1
เงินเก็บสะสม	28	7.9
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	6	1.7
ลักษณะการอยู่อาศัย		
อาศัยอยู่ตามลำพัง	24	6.8
อาศัยอยู่กับครอบครัว	234	66.9
อาศัยอยู่กับญาติ	97	27.3
อาศัยอยู่กับผู้อื่น	0	0
เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในเขตพื้นที่		
เขตพระนคร	68	19.2
เขตบางซื่อ	80	22.5
เขตจตุจักร	112	31.5
เขตราษฎร์เทพราช	55	15.5
เขตดุสิต	40	11.3

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.4 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.6 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60 – 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมาอายุระหว่าง 65 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.1 ส่วนน้อยมีอายุ 85 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.8 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ คือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.6 และส่วนน้อยเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 2.5 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 72.4 ส่วนน้อยเป็นผู้ที่หย่าร้าง/แยกทางกัน คิดเป็นร้อยละ 3.4 อาชีพก่อนเกษียณอายุหรือก่อนอายุ 60 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมามีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 19.2 และส่วนน้อยที่เป็นผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 5.9 อาชีพปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมามีอาชีพค้าขาย 23.1 และส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 0.8

สำหรับรายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมารายได้อยู่ระหว่าง 1,000 – 4,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.3 และส่วนน้อยรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 ซึ่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาเป็นรายได้ที่มาจากบุตรหลานให้ คิดเป็นร้อยละ 23.4 นอกจากนี้พบว่าลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 66.9 รองลงมาพักอาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 27.3 และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่เขตจตุจักร คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาเป็นเขตบางซื่อ 22.5 และส่วนน้อยเป็นเขตดุสิต คิดเป็นร้อยละ 11.3

ตอนที่ 2 สภาพการใช้อินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 9 - 11

ตารางที่ 9 สภาพการใช้อินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

(n = 355)		
สภาพการใช้อินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต		
ไม่เคยใช้เลย	120	33.8
เคยใช้บ้างแต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว	115	32.4
ปัจจุบันยังใช้อยู่บ้าง	90	25.4
ใช้เป็นประจำ	30	8.5
ท่านมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองหรือไม่		
มีเป็นของตนเอง	154	43.4
ไม่มีเป็นของตนเอง	201	56.3
หากท่านไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ท่านใช้อินเทอร์เน็ตได้จากที่ใด		
ใช้ที่บ้านแต่เป็นของบุตรหลาน	133	37.5
ใช้ที่ชมรมผู้สูงอายุ	25	7.1
ใช้ที่ร้านบริการอินเทอร์เน็ต	23	6.5
ใช้ที่ห้องสมุดประชาชน	20	5.5
อื่น ๆ (มีคอมพิวเตอร์ของตนเอง)	154	43.4

จากตารางที่ 9 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาเคยใช้บ้างแต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว คิดเป็นร้อยละ 32.4 และปัจจุบันยังใช้อยู่บ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.4 และส่วนน้อยที่ใช้เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 8.5 ส่วนใหญ่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 56.3 ที่เหลือมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 43.4 สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้จากที่บ้านแต่เป็นของบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้จากห้องสมุดประชาชน คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 10 วัตถุประสงค์ของการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขต
กรุงเทพมหานคร โดยเรียงลำดับความคิดเห็นของจำนวนผู้ตอบจากมากไปน้อย

วัตถุประสงค์ของการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต	จำนวน	ร้อยละ
1. พิมพ์งานเอกสาร	83	23.4
2. เก็บข้อมูล/ภาพถ่าย	69	19.4
3. ความบันเทิง/เล่นเกมส์	83	23.4
4. อ่านข้อมูล/ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต	144	40.6
5. การติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต	94	27.5
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	25	2.6

จากตารางที่ 10 พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อการอ่านข้อมูล/ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาเพื่อการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และเพื่อพิมพ์งานเอกสาร และความบันเทิง/เล่นเกมส์ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

(n = 355)

การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต		
เคยเข้ารับการฝึกอบรม	127	35.8
ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม	228	64.2
ปัจจุบันมีความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต		
มีความต้องการ	211	59.4
ไม่มีความต้องการ	144	40.6

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 64.2 และมีผู้สูงอายุส่วนน้อยที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาแล้ว จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 ทั้งนี้ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 และยังมีผู้สูงอายุส่วนน้อยที่ไม่ต้องการฝึกอบรม จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 12 - 16

ตารางที่ 12 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุด้านสถานที่และเวลา (n = 355)

ด้านสถานที่และเวลา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการฝึกอบรมในบริเวณสถานที่ของชุมชน	3.31	1.467	ปานกลาง
2. ท่านต้องการฝึกอบรมที่โรงเรียนบริเวณใกล้ชุมชน	3.20	1.390	ปานกลาง
3. ท่านต้องการฝึกอบรมสถานที่ที่มีความสะดวกในการเดินทาง	3.59	1.501	มาก
4. ท่านต้องการฝึกอบรมกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เปิดรับฝึกอบรม	2.61	1.272	ปานกลาง
5. ท่านต้องการฝึกอบรมกับหน่วยงานภาคเอกชนที่เปิดรับฝึกอบรม	2.67	1.309	ปานกลาง
6. ท่านต้องการฝึกอบรมในวันทำการปกติคือวันจันทร์ถึงวันศุกร์	2.82	1.376	ปานกลาง
7. ท่านต้องการฝึกอบรมเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์	3.29	1.576	ปานกลาง
8. ท่านต้องการฝึกอบรมประมาณวันละ 2 – 3 ชั่วโมง	3.24	1.440	ปานกลาง
รวม	3.02	1.179	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในด้านสถานที่และเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีประเด็นความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) จำนวน 1 ข้อ คือ ต้องการฝึกอบรมสถานที่ที่มีความสะดวกในการเดินทาง ส่วนประเด็นในข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.31$) คือ ต้องการฝึกอบรมในบริเวณสถานที่ของชุมชนที่พักอาศัย รองลงมา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.29$) คือ ต้องการฝึกอบรมเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์

ตารางที่ 13 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุด้านวิทยาการฝึกอบรม

(n = 355)			
ด้านสถานที่และเวลา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความรู้ ความสามารถ	3.57	1.454	มาก
2. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ	3.60	1.455	มาก
3. ท่านต้องการวิทยาการที่มีความเข้าใจในเรื่องข้อจำกัด ของผู้สูงอายุ	3.71	1.521	มาก
4. ท่านต้องการวิทยาการที่สร้างบรรยากาศเหมาะสม ในขณะฝึกอบรม	3.42	1.404	ปานกลาง
5. ท่านไม่ได้คำนึงถึงอายุหรือวัยของวิทยาการฝึกอบรม	3.28	1.404	ปานกลาง
6. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่เป็นมืออาชีพ โดยเฉพาะ	3.41	1.402	ปานกลาง
7. ท่านต้องการให้มีผู้ช่วยวิทยากรเพื่อคอยให้คำแนะนำ แก่ผู้สูงอายุแต่ละคนเป็นการเฉพาะ	3.61	1.486	มาก
รวม	3.52	1.324	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในด้านวิทยาการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีประเด็นความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ต้องการวิทยาการที่มีความเข้าใจในเรื่องข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.71$) รองลงมาคือต้องการให้มีผู้ช่วยวิทยากรคอยให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุแต่ละคนเป็นการเฉพาะ ($\bar{X} = 3.61$) ต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.60$) และต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถ ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุด้านหลักสูตรฝึกอบรม
(n = 355)

ด้านสถานที่และเวลา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น	3.40	1.512	ปานกลาง
2. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น	3.42	1.517	ปานกลาง
3. ท่านต้องการฝึกอบรมการสร้างเอกสารด้วย คอมพิวเตอร์	2.89	1.376	ปานกลาง
4. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการ ตกแต่งภาพถ่าย	2.53	1.360	ปานกลาง
5. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการ ติดต่อสื่อสาร เช่น อีเมล เฟสบุ๊ก เป็นต้น	2.94	1.480	ปานกลาง
6. ท่านต้องการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลบน อินเทอร์เน็ต	3.06	1.381	ปานกลาง
7. ท่านต้องการฝึกอบรมทักษะการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น แท็บเล็ต	2.89	1.476	ปานกลาง
รวม	3.02	1.249	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในด้านหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา คือต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ($\bar{X} = 3.40$) และต้องการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 3.06$) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุด้านการให้บริการ

(n = 355)

ด้านการให้บริการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการให้มีบริการฝึกอบรมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	3.78	1.534	มาก
2. ท่านต้องการให้หน่วยงานเอกชนที่จัดฝึกอบรมคิดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแบบราคาประหยัด	2.95	1.440	ปานกลาง
3. ท่านต้องการให้มีการฝึกอบรมประมาณกลุ่มละ 20-25 คน	2.95	1.253	ปานกลาง
4. ท่านต้องการให้มีเอกสารประกอบการบรรยายเป็นรูปภาพแสดงขั้นตอนอย่างละเอียด	3.53	1.487	มาก
5. ท่านต้องการให้มีบริการรถรับ-ส่งระหว่างชุมชนกับสถานที่จัดฝึกอบรม	3.43	1.468	ปานกลาง
6. ท่านต้องการให้แจ้งข่าวสารการฝึกอบรมมายังชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.34	1.432	ปานกลาง
รวม	3.33	1.268	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในด้านการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ต้องการให้มีบริการฝึกอบรมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.78$) และต้องการให้มีเอกสารประกอบการบรรยายเป็นรูปภาพแสดงขั้นตอนอย่างละเอียด ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนประเด็นในข้ออื่นๆ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.31$) คือ ต้องการให้มีบริการรถรับ-ส่งระหว่างชุมชนกับสถานที่จัดฝึกอบรม และรองลงมามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.34$) คือ ต้องการให้แจ้งข่าวสารการฝึกอบรมมายังชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 16 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุโดยภาพรวม

(n = 355)			
ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ของผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ความต้องการด้านสถานที่และเวลา	3.09	1.180	ปานกลาง
2. ความต้องการด้านวิทยากรฝึกอบรม	3.52	1.324	มาก
3. ความต้องการด้านหลักสูตรฝึกอบรม	3.02	1.250	ปานกลาง
4. ความต้องการด้านการให้บริการ	3.33	1.268	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.24	1.204	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) ซึ่งด้านที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือ ด้านวิทยากรฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับความต้องการด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการให้บริการ ($\bar{X} = 3.33$) ด้านสถานที่และเวลา ($\bar{X} = 3.09$) และด้านหลักสูตรฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุด้านสถานที่และเวลาด้านวิทยาการฝึกอบรม ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุด้านสถานที่และเวลา ด้านวิทยาการฝึกอบรม ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 17 – 25

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพด้านเพศ

(n = 355)

ความต้องการฝึกอบรม	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านสถานที่และเวลา	3.08	1.18	3.11	1.18	-0.25	0.81
ด้านวิทยาการฝึกอบรม	3.51	1.31	3.52	1.34	-0.14	0.89
ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	2.89	1.25	3.13	1.24	-1.77	0.88
ด้านการให้บริการ	3.23	1.22	3.42	1.31	-1.44	0.15

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพทางเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพ
ด้านอายุ

(n = 355)

ความต้องการ ฝึกอบรมด้าน ICT	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ด้านสถานที่ และเวลา	ระหว่างกลุ่ม	5	14.33	2.87	2.09
	ภายในกลุ่ม	349	478.36	1.37	
	รวม	354	492.69		
2. ด้านวิทยากร ฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	5	15.24	3.05	1.76
	ภายในกลุ่ม	349	604.98	1.73	
	รวม	354	620.22		
3. ด้านหลักสูตร ฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	5	25.63	5.13	3.39
	ภายในกลุ่ม	349	527.30	1.51	
	รวม	354	552.93		
3. ด้านการให้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	3	18.41	3.68	2.33
	ภายในกลุ่ม	349	550.87	1.58	
	รวม	354	569.27		

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพด้านอายุ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้
เฉลี่ยต่อเดือน

(n = 355)

ความต้องการ ฝึกอบรมด้าน ICT	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ด้านสถานที่ และเวลา	ระหว่างกลุ่ม	5	32.53	6.51	4.93*
	ภายในกลุ่ม	349	460.16	1.32	
	รวม	354	492.69		
2. ด้านวิทยากร ฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	5	31.08	6.22	3.68*
	ภายในกลุ่ม	349	589.14	1.69	
	รวม	354	620.22		
3. ด้านหลักสูตร ฝึกอบรม	ระหว่างกลุ่ม	5	49.44	9.89	6.85*
	ภายในกลุ่ม	349	503.49	1.44	
	รวม	354	552.93		
3. ด้านการให้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	3	34.78	6.96	4.54*
	ภายในกลุ่ม	349	534.49	1.53	
	รวม	354	569.27		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ปรากฏดังตารางที่ 20 – 23

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	ต่ำกว่า 10,000	1,000 – 4,999	5,000 – 9,999	10,000 – 19,999	20,000 – 29,999	30,000 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 1,000	-	0.60	0.90	0.69	1.03	1.36*
1,000 – 4,999		-	0.29	0.92	0.43	0.76*
5,000 – 9,999			-	0.20	0.14	0.47
10,000 – 19,999				-	0.34	0.67
20,000 – 29,999					-	0.33
30,000 ขึ้นไป						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 เมื่อทดสอบความแตกต่างความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่าง ๆ มีความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรมด้าน ICT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	ต่ำกว่า 10,000	1,000 – 4,999	5,000 – 9,999	10,000 – 19,999	20,000 – 29,999	30,000 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 1,000	-	0.52	0.80	0.61	1.00	1.26*
1,000 – 4,999		-	0.29	0.96	0.49	0.75
5,000 – 9,999			-	0.19	0.20	0.46
10,000 – 19,999				-	0.40	0.65
20,000 – 29,999					-	0.25
30,000 ขึ้นไป						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 เมื่อทดสอบความแตกต่างความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างๆ มีความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	ต่ำกว่า 10,000	1,000 – 4,999	5,000 – 9,999	10,000 – 19,999	20,000 – 29,999	30,000 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 1,000	-	0.59	0.95	0.84	1.44*	1.45*
1,000 – 4,999		-	0.36	0.24	0.85*	0.86*
5,000 – 9,999			-	0.12	0.49	0.50
10,000 – 19,999				-	0.60	0.61
20,000 – 29,999					-	0.11
30,000 ขึ้นไป						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 เมื่อทดสอบความแตกต่างความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างๆ มีความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 - 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท นอกจากนี้กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 - 29,999 บาท มีความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 - 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท ด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ
จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (บาท)	ต่ำกว่า 10,000	1,000 – 4,999	5,000 – 9,999	10,000 – 19,999	20,000 – 29,999	30,000 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 1,000	-	0.59	0.82	0.74	1.02	1.41*
1,000 – 4,999		-	0.23	0.15	0.47	0.82*
5,000 – 9,999			-	0.78	0.32	0.67
10,000 – 19,999				-	0.32	0.35
20,000 – 29,999					-	0.35
30,000 ขึ้นไป						-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 เมื่อทดสอบความแตกต่างความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่าง ๆ มีความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรมด้าน ICT แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

ตารางที่ 24 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง

(n = 355)

ความต้องการฝึกอบรม	มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง		ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านสถานที่และเวลา	3.55	0.88	2.73	1.26	7.21	0.00*
ด้านวิทยากรฝึกอบรม	4.01	0.99	3.13	1.46	6.94	0.00*
ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	3.65	0.94	2.53	1.24	9.71	0.00*
ด้านการให้บริการ	3.82	0.86	2.95	1.40	7.26	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์และไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้ที่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่และเวลา วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการฝึกอบรม

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่เคยฝึกอบรมกับผู้ไม่เคยฝึกอบรม

(n = 355)

ความต้องการฝึกอบรม	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านสถานที่และเวลา	3.56	0.77	2.83	1.28	6.70	0.00*
ด้านวิทยากรฝึกอบรม	4.11	0.76	3.18	1.45	7.92	0.00*
ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	3.64	0.85	2.67	1.30	8.41	0.00*
ด้านการให้บริการ	3.91	0.76	3.01	1.38	7.96	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่เคยฝึกอบรมกับผู้สูงอายุที่ยังไม่เคยฝึกอบรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ผู้ที่เคยฝึกอบรมมีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้ที่ยังไม่เคยฝึกอบรมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านสถานที่และเวลา วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการฝึกอบรม

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

จากคำถามแบบปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ปรากฏดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ประเด็นเสนอแนะ	ค่าความถี่	ร้อยละ
ด้านสถานที่และเวลา		
1. ควรจัดฝึกอบรมในสถานที่ชุมชนหรือเทศบาลใกล้บ้าน	38	43.18
2. ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมไม่เกินกลุ่มละ 10 คน	18	20.45
3. ควรจัดฝึกอบรมในวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือวันเสาร์วันอาทิตย์	12	13.63
4. ควรจัดฝึกอบรมประมาณเวลา 10.00 – 12.00 น.	10	11.36
5. ควรจัดฝึกอบรมในช่วงตอนเย็นในวันธรรมดา	5	5.68
6. ควรใช้เวลาฝึกอบรมอย่างรวดเร็วและประหยัดเวลามากที่สุด	5	5.68
ด้านวิทยากรฝึกอบรม		
1. วิทยากรที่มีเทคนิคการถ่ายทอดให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่ายๆ	20	35.08
2. วิทยากรที่มีหลักจิตวิทยาในการสอนผู้สูงอายุ	16	28.07
3. ต้องการวิทยากรที่เป็นคนใจเย็น เอาใจและช่วยเหลือผู้สูงอายุ	8	14.03
4. วิทยากรที่มีความเป็นกันเองและมีอารมณ์สนุกสนาน	6	10.52
5. วิทยากรที่มีความอดทนและให้คำปรึกษาจนจบเวลาได้	4	7.01
6. วิทยากรที่มีประสบการณ์ในการสอนผู้สูงอายุ	3	5.26

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ประเด็นเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านหลักสูตรฝึกอบรม		
1. หลักสูตรที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้สูงอายุ	26	36.62
2. การใช้ Google, E-mail, Facebook หรือการสื่อสารต่างๆ	19	26.76
3. การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น	13	18.32
4. การชมภาพยนตร์บนเว็บไซต์ (YouTube)	5	7.04
5. การใช้โทรศัพท์มือถือ (SmartPhone)	5	7.04
6. จัดฝึกอบรมแต่ละหลักสูตรประมาณ 3 -4 เดือน	3	4.22
ด้านการให้บริการ		
1. ภาครัฐควรออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการฝึกอบรมให้แก่ผู้สูงอายุหรืออาจจะออกค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่ง	15	18.98
2. ควรมีคอมพิวเตอร์สาธารณะให้ใช้งานในชุมชนใกล้บ้าน	14	17.72
3. หน่วยงานภาครัฐควรเข้าถึงชุมชนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์	12	15.19
4. หน่วยงานภาครัฐควรช่วยสอนคอมพิวเตอร์ตามแหล่งชุมชนใกล้บ้านและไม่เสียค่าใช้จ่าย	10	12.66
5. ควรมีบริการรถรับ-ส่งโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	8	10.13
6. ภาครัฐควรช่วยเหลือการจัดฝึกอบรมให้สม่ำเสมอ	6	7.59
7. ควรให้บริการอาหารในระหว่างการฝึกอบรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	5	6.34
8. หน่วยงานภาครัฐควรจัดหาอุปกรณ์ให้ครบถ้วนเพียงพอ	3	3.80
9. หน่วยงานภาครัฐควรจัดจำหน่ายคอมพิวเตอร์ราคาพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ	2	2.53
10. ภาครัฐควรจัดสถานที่และหาอาสาสมัครเพื่ออบรมให้ผู้สูงอายุ	2	2.53
11. ควรจัดสร้างศูนย์ชุมชนเพื่อใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ	2	2.53

จากตารางที่ 26 พบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านสถานที่และเวลา ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดฝึกอบรมในสถานที่ชุมชนหรือเทศบาลใกล้บ้าน คิดเป็นร้อยละ 43.18 รองลงมา ได้แก่ ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมไม่เกินกลุ่มละ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.45 และควรจัดฝึกอบรมในวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือวันเสาร์ วันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 13.63 ตามลำดับ

2. ด้านวิทยากรฝึกอบรม ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ วิทยากรที่มีเทคนิคการถ่ายทอดให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่ายๆ คิดเป็นร้อยละ 35.08 รองลงมา ได้แก่ วิทยากรที่มีหลักจิตวิทยาในการสอนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 28.07 และต้องการวิทยากรที่เป็นคนใจเย็น เอาใจและช่วยเหลือผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 14.03 ตามลำดับ

3. ด้านหลักสูตรฝึกอบรม ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 36.62 รองลงมา ได้แก่ การใช้ Google, E-mail, Facebook หรือการสื่อสารต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 26.76 และการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น คิดเป็นร้อยละ 18.32 ตามลำดับ

4. ด้านการให้บริการ ข้อเสนอแนะมากที่สุด ได้แก่ ภาครัฐควรออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการฝึกอบรมให้แก่ผู้สูงอายุหรืออาจออกค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 18.98 รองลงมา ได้แก่ ควรมีคอมพิวเตอร์สาธารณะให้ใช้งานในชุมชนใกล้บ้าน คิดเป็นร้อยละ 17.72 และหน่วยงานภาครัฐควรเข้าถึงชุมชนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 15.19

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ประสานงานชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิดที่ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ สรุปได้ดังนี้

ชมรมผู้สูงอายุใดก็ตาม ถ้ามีผู้สูงอายุที่เคยมีอาชีพรับราชการมาก่อนเกษียณอายุ ส่วนใหญ่เคยใช้งานคอมพิวเตอร์อยู่บ้าง แต่ถ้าไม่เคยรับราชการมาก่อนก็มักจะไม่มีการใช้คอมพิวเตอร์เลย ซึ่งผู้สูงอายุได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากสมาชิกในชมรมมักจะชอบออกกำลังกาย นันทนาการ สนทนากันเรื่องสุขภาพ หรือบางชมรมก็ให้เหตุผลว่าผู้สูงอายุมักอยู่กับบ้านเฉยๆมากกว่า นอกจากนี้เหตุผลมาจากเรื่องสุขภาพ เพราะจะเป็นโรคกันเยอะ เช่น เบาหวาน ไขมัน ความดัน เป็นต้น.....

ต้องการที่จะให้มีการจัดฝึกอบรมด้านอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลด้านสมุนไพรด้านสุขภาพ.....

ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์ และที่ผ่านมามีหน่วยงานมาอบรมให้บ้างหลายหน่วยงาน.....

ต้องการและยินดีเป็นอย่างมากหากจะมีหน่วยงานมาจัดฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีให้แก่ผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55-65 ก็ยังมีความตื่นตัวกันอยู่ในการที่จะเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี.....

2. ความต้องการในการฝึกอบรมด้านสถานที่และเวลา

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตด้านสถานที่และเวลาเพื่อความสะดวกของผู้สูงอายุ สรุปได้ดังนี้

สถานที่ในโรงพยาบาลหรือชมรมมีห้องประชุมอยู่ อยากได้สถานที่ใกล้เคียงกับชมรม คิดว่าน่าจะเป็นวันอังคาร – วันพฤหัสบดี เวลา 09.00 – 11.00 น.

ฝึกอบรมตามมหาลัย แบ่งเป็นช่วงเช้า และช่วงบ่าย (ไม่ต้องจัดทั้งวัน เพราะผู้สูงอายุจะรู้สึกเหนื่อยและเบื่อ) วันไหนก็ได้เพราะว่างทุกวัน แต่ขอให้สอนครั้งละ 2 – 3 วัน.....

บริเวณในชุมชน ประมาณวันละ 2 ชั่วโมง วันเสาร์-อาทิตย์.....

ในโรงเรียน/สถานศึกษา ไม่เกิน 2 ชั่วโมง แต่ยังไม่สามารถระบุวันเวลาได้ เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนว่างไม่ตรงกัน.....

ในชุมชนเพราะมีความพร้อมด้านสถานที่อยู่แล้ว คิดว่า 1-2 ชม. ก็น่าจะเหมาะสมเป็นวันเสาร์ – อาทิตย์ เพราะผู้สูงอายุบางคนก็ยังทำงานอยู่หากเป็นวันหยุด เขาจะได้อะไรเรียนรู้บ้าง.....

3. ความต้องการในการฝึกอบรมด้านวิทยากรฝึกอบรม

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตด้านวิทยากรที่ให้การฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

วิทยากรจะเป็นเพศชายหรือหญิงก็ได้และจะเป็นวัยใดก็ได้ น่าจะเป็นคนใจเย็น และมีความเข้าใจผู้สูงอายุ.....

ได้ทุกเพศ-ทุกวัย แต่เป็นคนที่สามารถถ่ายทอดให้เข้าใจง่าย รู้เรื่องอย่างละเอียด และผู้สอน 1 คน ต่อผู้เรียน 1 คน ให้นักศึกษาช่วยสอนด้วยก็จะดี.....

เพศหรือวัยอะไรก็ได้ แต่ถ้าเป็นระดับอาจารย์รู้สึกว่าจะถามอะไรได้ไม่สะดวก คิดว่าจะเป็นการไปก้าวก่ายท่าน.....

ได้ทุกเพศ-ทุกวัย เนื่องจากเด็กจุ่นใหม่จะมีความรู้และความชำนาญที่ดีมากอยู่แล้วในด้านของเทคโนโลยี.....

4. ความต้องการการฝึกอบรมด้านหลักสูตรฝึกอบรม

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตด้านหลักสูตรฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

หลักสูตรที่สนใจก็เช่น การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต.....

หลักสูตรการใช้งานพื้นฐาน เล่นอินเทอร์เน็ต และพิมพ์งานได้ และแนะนำว่าก่อนจะฝึกอบรมให้แบ่งระดับความรู้ผู้เรียนก่อน โดยแบ่งเป็นคนที่พอใช้ได้ และไม่ได้เลย เพื่อที่จะได้สอนให้เข้าใจได้ทั้งหมด.....

หลักสูตรด้านการค้นหาความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร/สิ่งแวดล้อมปัจจุบัน.....

ความรู้พื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ เช่น การเปิด/ปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ การเข้าเว็บไซต์.....

หลักสูตรที่สนใจก็เช่น การค้นหาข้อมูล การส่งอีเมลล์ เพราะผู้สูงอายุจะรู้จักแค่การส่งจดหมายหากัน และอีกอย่างคือ ที่ชุมชนมีการทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสมุนไพร จึงน่าจะดีหากมีการสอนให้สืบค้นข้อมูล.....

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับสำหรับชมรมผู้สูงอายุของท่านจากการฝึกอบรม
ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับสำหรับชมรมผู้สูงอายุจากการ
ฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สรุปได้ดังนี้

ทำให้ผู้สูงอายุสามารถค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพจากอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง.....

ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเก็บข้อมูล ที่อยู่ และสำนักงานได้ และสามารถเล่น
อินเทอร์เน็ตได้.....

ทำให้ผู้สูงอายุได้ความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน สามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็น เปิด
อินเทอร์เน็ตได้.....

คิดว่าจะมีคนตั้งใจเรียนและคิดว่าจะได้ผล มีคนสนใจเป็นจำนวนมาก เพราะไม่เคย
มีใครเข้ามาสอนหรือฝึกอบรมให้.....

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด และยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ชมรมผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมด้าน ICT
2. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชมรมที่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มีความคิดเห็นว่าควรจัดการฝึกอบรม ณ โรงเรียน สถานศึกษา มหาวิทยาลัยที่อยู่บริเวณใกล้กับสถานที่ตั้งของชมรม ควรจัดฝึกอบรมในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วันละไม่เกิน 3 ชั่วโมง และเป็นช่วงเวลาตอนเช้า
3. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชมรมที่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากรที่จะให้การฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุนั้น ควรเป็นบุคคลที่เป็นคนใจเย็น มีความเข้าใจผู้สูงอายุเป็นสำคัญ มีวิธีการสอนที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในเรื่องนั้นได้อย่างง่าย
4. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชมรมที่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม ได้แก่ การใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
5. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในชมรมที่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ภาครัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสม ซึ่งอาจจะเป็นการให้ผู้สูงอายุได้สามารถซื้ออุปกรณ์เหล่านี้แบบผ่อนชำระเป็นรายเดือนโดยไม่คิดดอกเบี้ยแต่ประการใด ภาครัฐควรจัดการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ภาครัฐควรเข้าถึงชมรม/ชุมชนผู้สูงอายุในการส่งเสริมความรู้ที่ทันสมัย จัดให้มีคอมพิวเตอร์สาธารณะในชุมชนผู้สูงอายุทุกแห่งเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและตลอดชีวิต ภาครัฐควรสนับสนุนการให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในชมรมผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ICT และความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ เปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่มีสภาพทั่วไปแตกต่างกัน และแนวทางในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยวิธีสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสัมมนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 355 คน ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นประธานชมรมหรือผู้ประสานงานชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน และการสัมมนากลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้วย t -test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด 355 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.4 ที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.6 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60 – 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมาอายุระหว่าง 65 – 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.1 ส่วนน้อยมีอายุ 85 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.8 ระดับการศึกษาสูงสุดที่มีจำนวนมากที่สุดคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.6 และน้อยที่สุดเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 2.5 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 72.4 ส่วนน้อยเป็นผู้ที่หย่าร้าง/แยกทางกัน คิดเป็นร้อยละ 3.4 อาชีพก่อนเกษียณอายุหรือก่อนอายุ 60 ปี มากที่สุดมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมามีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 19.2 และน้อยที่สุดเป็นผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 5.9 อาชีพปัจจุบันมากที่สุดเป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมามีอาชีพค้าขาย 23.1

และน้อยที่สุดประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 0.8 รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน มากที่สุดมีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.8 รองลงมารายได้อยู่ระหว่าง 1,000 – 4,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.3 และน้อยที่สุดรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 และที่มาของรายได้มากที่สุดมาจากการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงมาเป็นรายได้ที่มาจากบุตรหลานให้ คิดเป็นร้อยละ 23.4 นอกจากนี้ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 66.9 รองลงมาพักอาศัยอยู่กับญาติ คิดเป็นร้อยละ 27.3 และมากที่สุดเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่เขตจตุจักร คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาเป็นเขตบางซื่อ 22.5 และน้อยที่สุดเป็นเขตคูสิต คิดเป็นร้อยละ 11.3

2. สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาเคยใช้บ้างแต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว คิดเป็นร้อยละ 32.4 และปัจจุบันยังใช้อยู่บ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.4 และส่วนน้อยที่ใช้เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 8.5 ส่วนใหญ่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 56.3 ที่เหลือมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 43.4 สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้จากที่บ้านแต่เป็นของบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้จากห้องสมุดประชาชน คิดเป็นร้อยละ 5.5 วัตถุประสงค์ของการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อการอ่านข้อมูล/ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาเพื่อการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.5 และเพื่อพิมพ์งานเอกสาร และเพื่อความบันเทิง/เล่นเกมส์ คิดเป็นร้อยละ 23.4 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 64.2 และมีผู้สูงอายุส่วนน้อยที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 35.8 ทั้งนี้ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 59.4 และผู้สูงอายุส่วนน้อยที่ไม่ต้องการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 40.6

3. ความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และเวลา ด้านวิทยากรฝึกอบรม ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการ พบว่าระดับความคิดเห็น โดยเฉลี่ยของทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่าเป็นความต้องการด้านวิทยากรฝึกอบรม และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นที่มี

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก พบว่า มี 7 ประเด็น โดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านสถานที่และเวลา ได้แก่ ต้องการฝึกอบรมสถานที่ที่มีความสะดวกในการเดินทาง ด้านวิทยากรฝึกอบรม ได้แก่ 1) ต้องการวิทยากรที่มีความเข้าใจในเรื่องข้อจำกัดของผู้สูงอายุ 2) ต้องการให้มีผู้ช่วยวิทยากรคอยให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุแต่ละคนเป็นการเฉพาะ 3) ต้องการวิทยากรฝึกอบรมที่มีความเข้าใจพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และ 4) ต้องการวิทยากรฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถด้านการให้บริการ ได้แก่ 1) ต้องการให้มีบริการฝึกอบรมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และ 2) ต้องการให้มีเอกสารประกอบการบรรยายเป็นรูปภาพแสดงขั้นตอนอย่างละเอียด สำหรับด้านหลักสูตรฝึกอบรม สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น 2) ต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และ 3) ต้องการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต

4. การเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปที่แตกต่างกัน

4.1 ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพทั่วไปที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุเกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และเวลา ด้านวิทยากรฝึกอบรม ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการ เมื่อพิจารณาความแตกต่างเป็นรายคู่ในแต่ละด้าน พบว่า

- 1) ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านสถานที่และเวลาในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท
- 2) ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านวิทยากรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท
- 3) ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 - 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท นอกจากนี้กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 -29,999 บาท มีความต้องการด้านหลักสูตรในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 - 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท ด้วยเช่นกัน

4) ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความต้องการด้านการให้บริการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท

4.2 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์และไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองมีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้ที่ไม่มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่และเวลา วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการฝึกอบรม

4.3 ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่เคยฝึกอบรมกับผู้สูงอายุที่ยังไม่เคยฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ผู้ที่เคยฝึกอบรมมีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้ที่ยังไม่เคยฝึกอบรมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่และเวลา วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการฝึกอบรม

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุเกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT สรุปผลเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านสถานที่และเวลา ได้แก่ 1) ควรจัดฝึกอบรมในสถานที่ชุมชนหรือเทศบาลใกล้บ้าน 2) ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าฝึกอบรมไม่เกินกลุ่มละ 10 คน และ 3) ควรจัดฝึกอบรมในวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือวันเสาร์วันอาทิตย์ ด้านวิทยากรฝึกอบรม ได้แก่ 1) วิทยากรควรมีเทคนิคการถ่ายทอดให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่ายๆ 2) วิทยากรควรมีหลักจิตวิทยาในการสอนผู้สูงอายุ และ 3) วิทยากรควรเป็นคนใจเย็น เอาใจและช่วยเหลือผู้สูงอายุ ด้านหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ 1) หลักสูตรที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้สูงอายุ 2) การใช้ Google, E-mail, Facebook หรือการสื่อสารต่าง ๆ และ 3) การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น ด้านการให้บริการ ได้แก่ 1) ภาครัฐควรออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการฝึกอบรมให้แก่ผู้สูงอายุหรืออาจออกค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่ง 2) ควรมีคอมพิวเตอร์สาธารณะให้ใช้งานในชุมชนใกล้บ้าน และ 3) หน่วยงานภาครัฐควรเข้าถึงชุมชนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์

6. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด สรุปผลได้ดังนี้ ผู้สูงอายุมีความต้องการให้จัดการฝึกอบรมด้าน ICT ในโรงเรียน สถานศึกษา หรือในบริเวณที่อยู่ใกล้ชมรม/ชุมชน ควรจัดฝึกอบรมในวันหยุดเสาร์-วันอาทิตย์ วันละ 2-3 ชั่วโมง วิทยากรที่ฝึกอบรมควรเป็นคนใจเย็น มีความเข้าใจสภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ และมีความรู้ความสามารถ ซึ่ง

วิทยากรจะเป็นหญิงหรือชายและเป็นวัยใดก็ได้ ส่วนหลักสูตรฝึกอบรมนั้นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมในหลักสูตรการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น และการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

7. ผลการสัมมนาในกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากข้อเสนอแนะจากคำถามแบบปลายเปิด และยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สรุปผลได้ดังนี้ ชมรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมด้าน ICT การจัดการฝึกอบรม ณ โรงเรียน สถานศึกษา มหาวิทยาลัยที่อยู่บริเวณใกล้กับสถานที่ตั้งของชมรม ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วันละไม่เกิน 3 ชั่วโมง และเป็นในช่วงเวลาตอนเช้า วิทยากรฝึกอบรมควรเป็นบุคคลที่เป็นคนใจเย็น มีความเข้าใจผู้สูงอายุเป็นสำคัญ มีวิธีการสอนที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในเรื่องนั้นได้อย่างง่าย หลักสูตรการฝึกอบรมที่มีความสนใจ ได้แก่ การใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ชมรมผู้สูงอายุมีความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ภาครัฐควรสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสม โดยสามารถซื้ออุปกรณ์เหล่านี้ในราคาประหยัดแบบผ่อนชำระเป็นรายเดือน ภาครัฐควรจัดการฝึกอบรมด้าน ICT ให้แก่ผู้สูงอายุโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ภาครัฐควรเข้าถึงชมรม/ชุมชนผู้สูงอายุในการส่งเสริมความรู้ที่ทันสมัย จัดให้มีคอมพิวเตอร์สาธารณะในชุมชนผู้สูงอายุทุกแห่งเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุ และภาครัฐควรสนับสนุนการให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในชมรมผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายบริการอินเทอร์เน็ต

อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในประเทศไทย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญด้านวิทยากรฝึกอบรมหรือผู้สอนในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วิทยากรฝึกอบรมหรือผู้ให้ความรู้ด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดแรงจูงใจต่อความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ เนื่องจากวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้ในการฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจสภาวะทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุแต่ละคนที่อาจแตกต่างกันไป ต้องเป็นคนใจเย็น มีอารมณ์ดีตลอดเวลาในขณะที่ทำการสอนให้แก่ผู้สูงอายุ และผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นความสนใจของผู้สูงอายุโดย

ส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยการสอนให้ง่ายที่สุด คุณสมบัติเหล่านี้ของผู้สอนสามารถจะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเรียนรู้และต้องการใช้ ICT ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชญพงษ์ จิระ โภคานนท์ (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า ความต้องการผู้สอนคอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยเอื้อต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความอดทนต่อผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาความต้องการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุเป็นรายประเด็นในด้านความต้องการเกี่ยวกับสถานที่และเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งมีความต้องการในระดับมากพบว่า ต้องการสถานที่ที่สะดวกในการเดินทางมาฝึกอบรม และต้องการฝึกอบรมในช่วงเช้าของวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วันละ 2-3 ชั่วโมง เนื่องจากความชราภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกต่อการเดินทางไปฝึกอบรมยังสถานที่ที่ห่างไกลจากที่พักอาศัยหรือชุมชน และอาจมีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปฝึกอบรมของผู้สูงอายุ ส่วนความต้องการฝึกอบรมในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ของผู้สูงอายุนั้น เป็นเพราะว่าผู้สูงอายุบางคนยังทำงานหรือประกอบอาชีพอยู่จึงไม่สะดวกที่จะฝึกอบรมในวันธรรมดา และชมรม/ชุมชนผู้สูงอายุบางแห่งจะนัดพบกันเพื่อการทำกิจกรรมด้านสุขภาพร่วมกันในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์อยู่แล้ว จึงต้องการฝึกอบรมในวันดังกล่าวเพื่อจะได้ไม่ต้องเดินทางออกจากบ้านพักหลายๆ วัน ดังนั้นการจัดฝึกอบรมจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่และการเดินทางสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทนา ทองประยูร (2552) พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุคือ การจัดสถานที่ที่สอนหรือให้การฝึกอบรมอยู่ในพื้นที่ที่ผู้สูงอายุสามารถเดินทางได้สะดวก และหากสถานที่จัดฝึกอบรมอยู่ห่างไกลสำหรับผู้สูงอายุคนใดก็ควรจัดบริการรถรับ-ส่ง ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมในสถานที่/ห้องฝึกอบรมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ แสงสว่าง พื้นที่บริเวณทางเดิน และการถ่ายเทของอากาศในห้องฝึกอบรม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุเป็นรายประเด็นในด้านความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมีความต้องการในระดับมาก พบว่า ต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือทักษะเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จึงต้องการฝึกอบรมหลักสูตรความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรจำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานจัดฝึกอบรมด้าน ICT ให้กับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทนา ทองประยูร(2552) พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ คือ ทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของ

ผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับ วัตินี จันทรโณกุล (2550 – 2551) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการศึกษาเรียนรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ตหรือสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ พิมพ์คือ (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้สูงอายุเห็นว่า ในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ในระดับมาก และผู้สูงอายุต้องการให้มีการฝึกอบรมและฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านสถานที่และเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ด้านวิทยากรผู้สอน ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการในการฝึกอบรม มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000 – 4,999 บาท และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมที่ดีกว่าและมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย เนื่องจากไม่มีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมหรือการเดินทาง ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงย่อมต้องเลือกพิจารณาในหลาย ๆ ประเด็นประกอบกันสำหรับการฝึกอบรมด้าน ICT เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Stark-Wroblewski, Edelblau, & Ryan (อ้างถึงใน สมาน ลอยฟ้า, 2554 : 58) พบว่าผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ที่มีรายได้สูงหลังการเกษียณอายุ และสอดคล้องกับข้อสรุปของ ทศพนธ์ นรพิศน์ (2552) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้พอที่จะเสียค่าใช้จ่ายฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ได้ ก็สามารถเข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัดฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะได้

ผลการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุจำแนกตาม การมีคอมพิวเตอร์และไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง พบว่า ผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองมีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้คอมพิวเตอร์เป็นของตนเองในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่และเวลา วิทยากร หลักสูตร และการให้บริการฝึกอบรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้สูงอายุที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ซึ่งมีการใช้งานคอมพิวเตอร์อยู่เป็นประจำ ย่อมต้องการได้รับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อการพัฒนาทักษะในการใช้งานคอมพิวเตอร์ให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการรวบรวมผลงานวิจัยของ สมาน ลอยฟ้า (2554 : 60) ที่พบข้อสรุปเกี่ยวกับ ภูมิหลังการเข้ารับการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Stark-Wroblewski, Edelblau, & Ryan (อ้างถึงใน สมาน

ลอยฟ้า, 2554 : 58) พบว่าผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ที่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง

ผลการเปรียบเทียบความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุที่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมกับผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้าน ICT พบว่าผู้สูงอายุที่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรม มีความต้องการในการฝึกอบรมด้าน ICT มากกว่าผู้สูงอายุที่ยังไม่เคยฝึกอบรม ทั้งด้านสถานที่และเวลา ด้านวิทยากรฝึกอบรม ด้านหลักสูตรฝึกอบรม และด้านการให้บริการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ และได้รับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เช่น ประโยชน์ด้านสุขภาพ ด้านความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร จึงต้องการได้รับการฝึกอบรมด้าน ICT เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางทักษะในการทำงานด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับการรวบรวมผลงานวิจัยของ สมาน ลอยฟ้า (2554 : 60) คือข้อสรุปเกี่ยวกับประสบการณ์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ เป็นเหตุผลหนึ่งในการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ผู้ที่เคยใช้และคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์มาบ้างมีความต้องการได้รับการฝึกอบรมด้าน ICT

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่เป็นข้อค้นพบมาเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้าน ICT สำหรับผู้สูงอายุ โดยเสนอเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ จากข้อค้นพบ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่นำไปสู่การเกิดผลที่เป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทั้งในเขตชุมชนเมืองและนอกชุมชนเมือง ได้มีโอกาสใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง ทำให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ และเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสารสนเทศ (digital divide)

1.2 ภาครัฐควรจัดสรรเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ สนับสนุนทั้งด้านเครื่องมืออุปกรณ์ สถานที่ และหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

1.3 ภาครัฐควรจัดหาคอมพิวเตอร์สาธารณะไว้บริการให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนต่าง ๆ ของผู้สูงอายุเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการใช้งานของชุมชน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงการใช้คอมพิวเตอร์ได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่มีวัยแตกต่างกันไป เพื่อให้หลักสูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด

1.5 ภาครัฐควรจัดหาการให้บริการสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตฟรี สำหรับชมรมผู้สูงอายุและชุมชนผู้สูงอายุที่มีความพร้อมในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

1.6 ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ โดยการเข้าถึงแหล่งชุมชนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและตลอดไป

1.7 ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีชมรมผู้สูงอายุต้นแบบในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต หรือทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ให้กับผู้สูงอายุ

2.2 ควรขยายขอบเขตในการวิจัย ทั้งด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ในการวิจัย

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการใช้ ICT ที่ประสบความสำเร็จของผู้สูงอายุ โดยเป็นการวิจัยในเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล

2.4 ควรมีการสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนผู้สูงอายุหรือชมรมผู้สูงอายุที่ต้องการเป็นชุมชนผู้สูงอายุต้นแบบเพื่อการเรียนรู้ ICT

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. 2548. **ไอซีทีเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อรุณาการพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2551. **การศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ**. [Online] แหล่งที่มา: <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page2=detail&id=185>. [12 กันยายน 2553].
- _____. 2552. **ผู้สูงอายุที่เข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.thaingo.org/writer/view.php?id=1425>. [12 กันยายน 2553].
- จารุวรรณ พิมพ์คือ. 2552. **การใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทนา ทองประยูร. 2552. **สื่ออินเทอร์เน็ตกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ**. ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ในประชากรผู้สูงอายุ 24 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).
- ทศพนธ์ นรทัศน์. 2552. **คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ**. ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ในประชากรผู้สูงอายุ 24 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).
- ทศพนธ์ นรทัศน์. 2555. **แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ของผู้สูงอายุกับการเรียนรู้อินเทอร์เน็ต**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.thaingo.org/writer/view.php?id=1425>. [27 มีนาคม 2555].
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ปณิธาน วัฒนพานิชกิจ. 2548. **ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราโมทย์ ปราสาททอง. 2550. **ผู้สูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต**. [Online] แหล่งที่มา: http://www.hiso.or.th/hiso/news_hiso/fileUpload [10 กันยายน 2553].
- พรรณี สวนเพลง. 2550. **การพัฒนาบุคลากร ICT ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2548-2557**. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- พิษณุพงษ์ จิระโกคานนท์. 2553. **ความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ : กรณีศึกษาสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพรัช รัชชยพงษ์. 2540. **ก้าวต่อไปของไอทีไทย.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. 2553. **รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีคิวพี จำกัด.
- วชิราพร พุ่มเย็น. 2545. **เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- วัทนา จันทร์โอกุล. 2552. **ความต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเมืองในสังคมยุคแห่งการเรียนรู้. ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ในประชากรผู้สูงอายุ 24 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).**
- วิทยา ทองอินทร์. 2548. **การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- วิภาวรรณ กลิ่นหอม. 2553. **การฝึกอบรมบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ.[Online] แหล่งที่มา: http://s232207908.onlinehome.us/Business/SMEs/BusinessPlanning_SMEs_Chapter_06.doc [12 กันยายน 2553].**
- ศิริวรรณ อนันต์โท. 2552. **ช่องว่างทางดิจิทัลในการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ในประชากรผู้สูงอายุ 24 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).**
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 2552. **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552 - 2556. (เอกสารอัดสำเนา)**
- สมาน ลอยฟ้า. 2554. **ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารสารสนเทศศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2554): 57-58.**
- สิน พันธุ์พินิจ. 2551. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.**

- สุรศักดิ์ มั่งสิงห์ และจารุวรรณ มณฑิราช. 2555. การศึกษาความต้องการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ในเอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยศรีปทุมประจำปี 2555 26 ตุลาคม 2555. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).
- สุรเดช สำราญจิตต์. 2548. วิถีชีวิตของผู้สูงอายุเขตเมืองภาคกลางในประเทศไทย. วารสารรามคำแหง ปีที่ 25 ฉบับที่ 1. (มกราคม – ธันวาคม): 216.
- สุพัตรา คชาทอง. 2545. การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ :กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่ม OPPY Club. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัจฉรา เอ็นซ์. 2552. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุไทย 2550. ในเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ในประชากรผู้สูงอายุ 24 ตุลาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: (เอกสารอัดสำเนา).
- Kenneth C. Laudon & Jane P. Laudon. 2010. **Management Information Systems**, 11st ed. New Jersey: Prentice-Hall Inc..
- Werner, Jon M. & DeSimone Randy L. 2009. **Human Resource Development**, 5th ed. Canada: Nelson Education, Ltd.
- Wood, E., Lanuza, C., Baci, I., MacKenzie, M., & Nosko, A. 2010. **Instructional Styles, Attitudes and Experiences of Seniors in Computer Workshops**. Educational Gerontology, 36(10-11), 834-857.

แบบสอบถาม

เรื่อง สภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการการฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลของการวิจัยจะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้กรุณาให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นให้มากที่สุด

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 2 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 3 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุ

1.1 เพศ

- (1) ชาย (2) หญิง

1.2 อายุ

- (1) 60 – 64 ปี (2) 65 – 69 ปี
 (3) 70 – 74 ปี (4) 75 – 79 ปี
 (5) 80 – 84 ปี (6) 85 ปี ขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา

- (1) ไม่ได้เรียนหนังสือ (2) ประถมศึกษา
 (3) มัธยมศึกษาตอนต้น (4) มัธยมศึกษาตอนปลาย
 (5) ปวช. (6) ปวส. / อนุปริญญา
 (7)ปริญญาตรี (8) ปริญญาโท

1.4 สถานภาพสมรส

- (1) โสด (2) สมรส
 (3) หม้าย (4) หย่าร้าง / แยกทางกัน

1.5 อาชีพก่อนเกษียณอายุหรือก่อนอายุ 60 ปี

☐ (1) รับราชการ	☐ (2) ทำงานรัฐวิสาหกิจ
☐ (3) ธุรกิจส่วนตัว	☐ (4) ค้าขาย
☐ (5) รับจ้าง	☐ (6) เกษตรกรรม
☐ (7) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน / แม่บ้าน)	

1.6 อาชีพปัจจุบัน

☐ (1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน / แม่บ้าน)	
☐ (2) ข้าราชการบำนาญ	☐ (3) ค้าขาย
☐ (4) ธุรกิจส่วนตัว	☐ (5) รับจ้าง
☐ (6) เกษตรกรรม	☐ (7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.7 รายได้ปัจจุบันเฉลี่ยต่อเดือน

☐ (1) ต่ำกว่า 1,000 บาท	☐ (2) 1,000 – 4,999 บาท
☐ (3) 5,000 – 9,999 บาท	☐ (4) 10,000 – 19,999 บาท
☐ (5) 20,000 – 29,999 บาท	☐ (6) ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป

1.8 ที่มาของรายได้

☐ (1) เงินบำนาญ	☐ (2) จากบุตรหลานให้
☐ (3) การประกอบอาชีพ	☐ (4) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
☐ (5) เงินเก็บสะสม	☐ (6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.9 ลักษณะการอยู่อาศัย

☐ (1) อาศัยอยู่คนเดียว	☐ (2) อาศัยอยู่กับครอบครัว
☐ (3) อาศัยอยู่กับญาติ	☐ (4) อาศัยอยู่กับผู้อื่น

ตอนที่ 2 สภาพการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

2.1 ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์

☐ (1) ไม่เคยใช้เลย	☐ (2) เคยใช้บ้างแต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว
☐ (3) ปัจจุบันยังใช้อยู่บ้าง	☐ (4) ใช้เป็นประจำ

2.2 ท่านมีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเองหรือไม่

☐ (1) มีเป็นของตนเอง	☐ (2) ไม่มีเป็นของตนเอง

2.3 หากท่านไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง ท่านใช้คอมพิวเตอร์ได้จากที่ใด

- (1) ใช้ที่บ้านแต่เป็นของบุตรหลาน (2) ใช้ที่ชมรมผู้สูงอายุ
 (3) ใช้ที่ร้านบริการอินเทอร์เน็ต (4) ใช้ที่ห้องสมุดประชาชน
 (5) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2.4 ท่านใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) พิมพ์งานเอกสาร (2) เก็บรวบรวมข้อมูล/ภาพถ่าย
 (3) ความบันเทิง/เล่นเกมส์ (4) อ่านข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต
 (5) ติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต (6) อื่นๆ(โปรดระบุ)

2.5 ท่านเคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือไม่

- (1) เคยฝึกอบรม (2) ไม่เคยฝึกอบรม

2.6 ปัจจุบันท่านต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตหรือไม่

- (1) ต้องการ (2) ไม่ต้องการ

ตอนที่ 3 ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

โปรดทำเครื่องหมาย ล้อมรอบตัวเลขที่อยู่ในช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามความคิดเห็นของท่าน

ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านสถานที่และเวลา	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านต้องการฝึกอบรมในบริเวณสถานที่ของชุมชน	5	4	3	2	1
2. ท่านต้องการฝึกอบรมที่โรงเรียนบริเวณใกล้ชุมชน	5	4	3	2	1
3. ท่านต้องการฝึกอบรมสถานที่ที่มีความสะดวกในการเดินทาง	5	4	3	2	1
4. ท่านต้องการฝึกอบรมกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานราชการที่เปิดรับฝึกอบรม	5	4	3	2	1
5. ท่านต้องการฝึกอบรมกับหน่วยงานภาคเอกชนที่เปิดรับฝึกอบรม	5	4	3	2	1
6. ท่านต้องการฝึกอบรมในวันทำการปกติคือวันจันทร์-วันศุกร์	5	4	3	2	1
7. ท่านต้องการฝึกอบรมเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์	5	4	3	2	1
8. ท่านต้องการฝึกอบรมประมาณวันละ 2 – 3 ชั่วโมง	5	4	3	2	1

ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านวิทยาการฝึกอบรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถ	5	4	3	2	1
2. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ	5	4	3	2	1
3. ท่านต้องการวิทยาการที่มีความเข้าใจในเรื่องข้อจำกัดของผู้สูงอายุ	5	4	3	2	1
4. ท่านต้องการวิทยาการที่สร้างบรรยากาศเหมาะสมในขณะที่ฝึกอบรม	5	4	3	2	1
5. ท่านไม่ได้คำนึงถึงอายุหรือวัยของวิทยาการฝึกอบรม	5	4	3	2	1
6. ท่านต้องการวิทยาการฝึกอบรมที่เป็นมืออาชีพโดยเฉพาะ	5	4	3	2	1
7. ท่านต้องการให้มีผู้ช่วยวิทยากรเพื่อคอยให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุแต่ละคนเป็นการเฉพาะ	5	4	3	2	1

ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น	5	4	3	2	1
2. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น	5	4	3	2	1
3. ท่านต้องการฝึกอบรมการสร้างเอกสารด้วยคอมพิวเตอร์	5	4	3	2	1
4. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการตกแต่งภาพถ่าย	5	4	3	2	1
5. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสาร	5	4	3	2	1
6. ท่านต้องการฝึกอบรมการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต	5	4	3	2	1
7. ท่านต้องการฝึกอบรมทักษะการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น แท็บเล็ต	5	4	3	2	1

ความต้องการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ด้านการให้บริการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านต้องการให้มีบริการฝึกอบรมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	5	4	3	2	1
2. ท่านต้องการให้หน่วยงานเอกชนที่จัดฝึกอบรมคิดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแบบราคาพิเศษ	5	4	3	2	1
3. ท่านต้องการให้มีการฝึกอบรมประมาณกลุ่มละ 20-25 คน	5	4	3	2	1
4. ท่านต้องการให้มีเอกสารประกอบการบรรยายเป็นรูปภาพแสดงขั้นตอนอย่างละเอียด	5	4	3	2	1
5. ท่านต้องการให้มีบริการรับ-ส่งระหว่างชุมชนกับสถานที่จัดฝึกอบรม	5	4	3	2	1
6. ท่านต้องการให้แจ้งข่าวสารการฝึกอบรมมายังชุมชนอย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ด้านหลักสูตรฝึกอบรม

.....

.....

.....

2. ด้านวิทยากรฝึกอบรม

.....

.....

.....

3. ด้านสถานที่และเวลา

.....

.....

.....

4. ด้านการให้บริการ

.....

.....

.....

5. ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง สภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางการนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสมรรถภาพทั่วไปของผู้สูงอายุซึ่งจะสามารถทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ในยุคโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงขอความกรุณาได้โปรดให้ข้อมูลเพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำไปเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ผู้แทนผู้สูงอายุจากชมรม.....
3. วันที่ให้สัมภาษณ์..... เวลา..... สถานที่.....

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุ

1. ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับความสำคัญของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในยุคปัจจุบัน

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับด้านต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

- 1) ด้านคุณภาพชีวิตและสุขภาพ

.....

.....

.....

.....

2) ด้านการเรียนรู้ (เช่น การสืบค้นข้อมูลเรื่องต่าง ๆ)

.....
.....
.....
.....

3) ด้านการติดต่อสื่อสาร

.....
.....
.....
.....

3. ท่านต้องการฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โปรดให้ความเห็นในด้านต่อไปนี้

1) ด้านสถานที่และเวลา

.....
.....
.....
.....

2) ด้านวิทยากรฝึกอบรม

.....
.....
.....
.....

3) ด้านหลักสูตรฝึกอบรม (หัวข้อ/เรื่องใดบ้าง)

.....
.....
.....
.....

4) ด้านการให้บริการ

.....

.....

.....

.....

4. ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง?

.....

.....

.....

.....

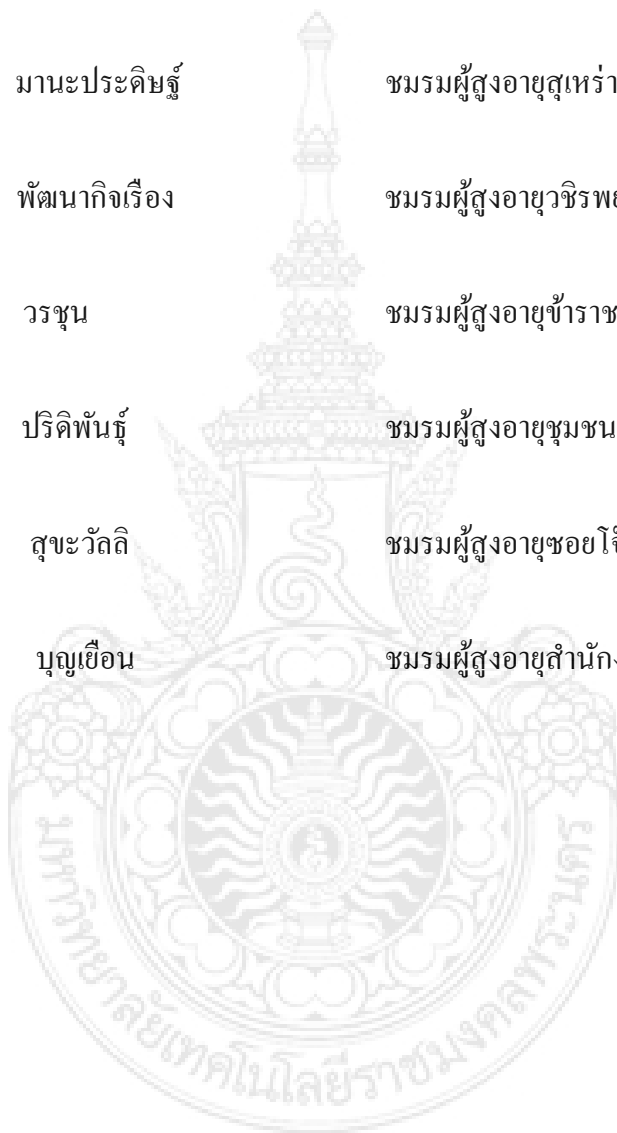
.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

รายชื่อผู้ประสานงานชมรมผู้สูงอายุ
 ที่ให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบการดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง สภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

คุณอรุณี	มานะประดิษฐ์	ชมรมผู้สูงอายุสุเหร่าบ้านคอน
คุณนันทนา	พัฒนากิจเรือง	ชมรมผู้สูงอายุวิชรพยาบาล
คุณอรุณ	วราชุน	ชมรมผู้สูงอายุข้าราชการ กทม.
คุณวรรณิ	ปรีดิพันธ์	ชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดสุคันธาราม
คุณสุพัตรา	สุขะวัลลิ	ชมรมผู้สูงอายุซอยโจ๊ก บางซื่อ
คุณนรา	บุญเขียน	ชมรมผู้สูงอายุสำนักงานเขตราชเทวี

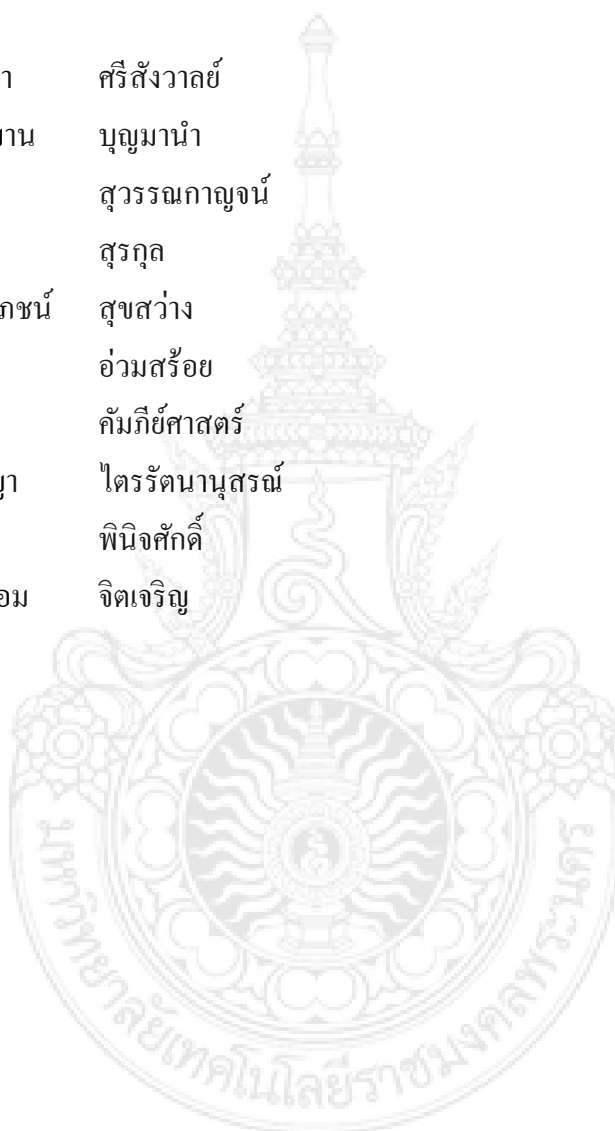

รายชื่อผู้แทนชมรมผู้สูงอายุพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 123 วิภาวดี (รพ.พศ.)

เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง สภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

-
1. พ.อ. วัฒนา	ศรีสังวาลย์
2. พ.อ.อ. สมาน	บุญมานำ
3. พ.อ. พันัย	สุวรรณกาญจน์
4. น.อ. พินิจ	สุรกุล
5. พ.ท. สมโภชน์	สุขสว่าง
6. คุณวิชัย	อ่วมสร้อย
7. คุณปทุม	คัมภีร์ศาสตร์
8. คุณสุกัญญา	ไตรรัตนานุสรณ์
9. คุณปรีดา	พินิจศักดิ์
10. คุณประนอม	จิตเจริญ

ภาพการประชุมสัมมนากลุ่ม (Focus Group) ชมรมผู้สูงอายุพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
123 วิภาวดี (รพ.พศ.) เรื่องสภาพความต้องการการฝึกอบรมด้าน ICT ของผู้สูงอายุในเขต
กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวอารีย์ มัยงพงษ์
(ภาษาอังกฤษ) Miss Aree Mayoungpong

2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ

3. หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะบริหารธุรกิจ
86 ถนนพินิจโลก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 2829101-2 ต่อ 2327 โทรสาร 02 2829711
E-mail : aree2010@truemail.co.th

4. ประวัติการศึกษา

- บธ.บ. (ระบบสารสนเทศ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- ศศ.บ. (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- คอ.ม. (ธุรกิจอุตสาหกรรม) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

5.1 ภาพลักษณ์ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุขจักรวรรดิ
: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินผลประโยชน์ของสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2546

5.2 การศึกษาสภาพ ปัญหา และการรับรู้เกี่ยวกับศูนย์วิทยบริการของนักศึกษา
และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินผลประโยชน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549

5.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินผลประโยชน์คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

5.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสอน
ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
พระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

5.5 สภาพความต้องการและคุณลักษณะของบุคลากรซอฟต์แวร์ในประเทศไทย

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินผลประโยชน์คณะกรรมการธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

5.6 คุณลักษณะของบัณฑิตเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้ประกอบการ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินกองทุนของสมาคมศิษย์เก่าพัฒนวิชาการพระนคร
คณะกรรมการธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

